

Uniwersytet Warszawski
Wydział Zarządzania

Dorota Chmieleńska
Nr albumu: 408570

Charakterystyka funkcjonowania branży kinowej w Polsce czasu pandemii

Praca licencjacka
na kierunku studiów Finanse, Rachunkowość i Ubezpieczenia

Praca wykonana pod kierunkiem
Dr. hab. Tomasza Ochrowskiego
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, Wrzesień 2021

Warszawa, Wrzesień 2021

Oświadczenie kierującego pracą

Oświadczam, że niniejsza praca została przygotowana pod moim kierunkiem i stwierdzam, że spełnia ona warunki do przedstawienia jej w postępowaniu o nadanie tytułu zawodowego.

Data

Podpis kierującego pracą

Oświadczenie autora (autorów) pracy

Świadom odpowiedzialności prawnej oświadczam, że niniejsza praca dyplomowa (licencjacka) została napisana przeze mnie samodzielnie i nie zawiera treści uzyskanych w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami.

Oświadczam również, że przedstawiona praca nie była wcześniej przedmiotem procedur związanych z uzyskaniem tytułu zawodowego w wyższej uczelni.

Oświadczam ponadto, że niniejsza wersja pracy jest identyczna z załączoną wersją elektroniczną.

Data

Podpis autora (autorów) pracy

Streszczenie

Niniejsza praca podejmuje tematykę związaną z charakterystyką funkcjonowaniem branży kinowej w Polsce w czasie pandemii i zmianie jakiej podczas niej uległa. Opisana jest ogólna sytuacja branży kinowej przed nadejściem pandemii, z zaznaczeniem specyfiki kin studyjnych i multipleksowych. Poruszony jest też temat pozycji kin wobec nowoczesnych form rozpowszechniania filmów, takich jak wideo na życzenie, czy „piractwo” internetowe. Zwrócona jest także uwaga na zachowania i preferencje widzów przed pandemią. Praca zagłębia temat funkcjonowania kin w poszczególnych etapach pandemii COVID-19, obejmując początek pandemii, ogłoszenie przez rząd obostrzeń oraz następujące po sobie okresy zawieszenia i wznowienia działalności, kończąc na otwarciu kin w maju 2021. Opisane są reakcje i nastawienie kin w poszczególnych etapach pandemii. W pracy zawarte są też konsekwencje zawieszenia działalności dla kin, obejmujące nastawienie widzów, pomoc dla kin od państwa, kampanie reklamowe, a także ogólne skutki pandemii dla kin.

Słowa kluczowe

kina, pandemia, branża kinowa, kina studyjne, kina multipleksowe, widzowie,

Tytuł pracy w języku angielskim

Characteristics of the functioning of the cinema industry in Poland during the pandemic.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ROZDZIAŁ I. Ogólna sytuacja branży kinowej w Polsce przed pandemią	6
1.1. Ostatnie dekady	6
1.2. Kina studyjne i multipleksowe	6
1.3. Kina, a nowoczesne formy rozpowszechniania filmów	9
1.3.1. Wideo na życzenie (VOD)	9
1.3.2. „Piractwo” internetowe	10
1.4. Zachowania i preferencje widzów	11
1.5. Podsumowanie	14
ROZDZIAŁ II. Funkcjonowanie kin w czasie pandemii	15
2.1 Początek pandemii i pierwsze zamknięcie kin	15
2.2 Jesienna „Druga fala” i ponowne zamknięcie kin	23
2.3 Trzecie zamknięcie	26
2.4 Podsumowanie	27
ROZDZIAŁ III. Konsekwencje zawieszenia działalności dla kin	28
3.1 Nastawienie widzów	28
3.2 Pomoc dla kin od państwa i kampanie reklamowe	31
3.3. Ogólne tendencje i skutki pandemii dla kin	33
ZAKOŃCZENIE	36
BIBLIOGRAFIA	37
ZESTAWIENIE STRON INTERNETOWYCH	39

WSTĘP

Pandemia wirusa COVID-19 odznaczyła się na wielu aspektach życia codziennego jak i na wielu gałęziach gospodarki. Cześć sektorów szczególnie mocno odczuła sytuację pandemiczną i związane z nią ograniczenia, do takich sektorów należą między innymi branże związane z kulturą czy rozrywka, czego przykładem są kina.

Ze względu na osobiste doświadczenie pracy w jednej z sieci kin, moja praca skupi się branży kinowej w Polsce i jej charakterystyce funkcjonowania w warunkach pandemii. Praca ma charakter monograficzny i opiera się na ogólnie dostępnych danych. Celem pracy jest opisanie tego jak wyglądało funkcjonowanie branży kinowej w pandemii. Pytaniem badawczym jest to w jakim stopniu jak funkcjonowanie branży kinowej w czasie pandemii różniło się od funkcjonowania w „normalnych”, przed pandemicznych warunkach? Aby to określić, postaram się w niniejszej pracy udowodnić postawioną tezę głoszącą, że pandemia znacząco zmieniła sposób w jakim działały kina, opisując jak wyglądało funkcjonowanie kin w pandemii i czym się charakteryzowało. Metodą badania będzie wtórna analiza dostępnych danych zawartych w bibliografii i źródłach internetowych.

W pracy przyjęto definicję przedstawianą przez Słownik Języka Polskiego który, określa kino jako „miejsce przeznaczone do projekcji filmów na dużym ekranie”. Przedmiotem rozważań będą kina stałe, zarówno duże sieci kin jak i mniejsze, studyjne kina. Horyzont czasowy pandemii ujęty w pracy obejmuje początek obostrzeń wprowadzonych w marcu 2020, a kończy się na otwarciu kin w maju 2021.

Rozdział I opisuje jest ogólny stan polskiej branży kinowej przed nadejściem pandemii. Przedstawione są ostatnie dekady działalności kin, specyfika kin studyjnych i multipleksowych. Przedstawione są też rozważania na temat pozycji branży kinowej w kontekście nowoczesnych form rozpowszechniania filmów takich jak wideo na żądanie, czy „piractwo” internetowe, zwrócona jest też uwaga na zachowania i preferencje widzów. Rozdział II prezentuje funkcjonowanie kin w poszczególnych etapach pandemii COVID-19. Opisane są wprowadzone przez rząd obostrzenia i reakcje kin. Przedstawiona jest sytuacja właścicieli kin w miarę zmieniającej się sytuacji, zarówno w okresach zawieszenia działalności jak i w czasie w którym kina były otwarte, prezentują przy tym wyniki frekwencyjne. W III rozdziale opisane są konsekwencje zawieszenia działalności kin. Obejmują nastawienie widzów m.in. do powrotu

do kin, pomoc jaką kina otrzymały od państwa, czy przeprowadzone kampanie reklamowe zachęcające klientów do powrotu do kin. Opisane są też, ogólne skutki zawieszenia działalności.

ROZDZIAŁ I

Ogólna sytuacja branży kinowej w Polsce

1.1 Ostatnie dekady

Po 1989 roku Polskie kino znalazło się w bardzo ciężkiej sytuacji finansowej, zmuszone było poradzić sobie ze zmieniającą się rzeczywistością, transformacją polityczną, społeczną i ekonomiczną i od tej pory zacząć działać na wolnorynkowych zasadach

Jak przytacza Adamczak (2019) „Kino zostało objęte głęboką restrukturyzacją, dzieląc i prywatyzując sieci kin oraz likwidując centralną dystrybucję. Te trudną sytuację pogłębiać musiał fakt iż nastąpiło tutaj nałożenie się w czasie dwóch procesów: trudnej restrukturyzacji polskiego kina i poddania go działaniu reguł rynkowych z dynamicznie przeobrażającym się kształtem kultury medialnej, wzrostem globalnej dominacji Hollywood oraz całym zespołem przemian następujących od początku lat osiemdziesiątych. (...) Nie rentowna, znajdująca się w opłakanym stanie technicznym i finansowym kinematografia polska zderzyła się więc po 1989 roku z rzeczywistością globalnej kultury medialnej niczym z pędzącym pociągiem”

Spadek zamożności społeczeństwa i produktu krajowego brutto, a także łatwy dostęp do kaset, i rozwijająca się branża telewizyjna spowodowały gwałtowne zmniejszenie się frekwencji w kinach (Adamczak, 2019)

„Wzrost gospodarczy i poprawiająca się od połowy lat dziewięćdziesiątych sytuacja ekonomiczna spowodowała powrót widzów do kin. (...) A na przełomie XX i XXI nastąpił w Polsce dynamiczny rozwój sieci multipleksów” Do największych sieci multipleksów w Polsce należą Cinema City, Multikino i Helios “ (Adamczak, 2019)

1.2 Kina studyjne i multipleksowe

Pomysł utworzenia kin studyjnych powstał wraz z szybkim rozwojem dyskusyjnych klubów filmowych. Które były przedsięwzięciem o charakterze oddolnym, w przeciwieństwie do kin studyjnych za których powstanie odpowiedzialne były instytucje państwowe. Jeży Płazewski będący krytykiem filmowym i przyszłym kierownikiem kina studyjnego *Wiedza w Warszawie*, tak wypowiedział się odnośnie powołania sieci kin studyjnych: „Wszędzie na świecie istnieją kin dobrego repertuaru, wyświetlające tylko dobrane pod kontem poziomu

artystycznej pozycji. Ich zadaniem jest nie dać przepaść w labiryncie masowej produkcji komercyjnej pozycjom wartościowym oraz pomóc w stworzeniu publiczności nowego typu, domagającej się utworzenia filmów ambitnych i oryginalnych”. Szybko okazało się, że wybrane przez ekspertów filmy o wysokich walorach artystycznych nie znajdują zainteresowania kierowników kin w porównaniu do bardziej zyskowych „masowych” filmów (Gil, 2021).

W 1957 rada zaproponowała utworzenie specjalnej Ogólnopolskiej sieci kin, które od razu nazwane były kinami wyższej użyteczności, „kinami specjalnego repertuaru” „kinami dobrych filmów” czy „kinami studyjnymi”. Ta propozycja nie spotkała się z aprobatą organów państwowych, ale dzięki oddolnym inicjatywom lokalnych pasjonatów kin, zaczęły pojawiać się kina studyjne lub przeobrażały się one w takie. (Gil, 2021).

Do podstawowych reguł funkcjonowania placówki studyjnej należał: specjalnie dobrany repertuar, prelekcja przed każdym seansem i wydawany co miesiąc informator. W 1964 istniało dziewięć kin studyjnych, a rok później trzynaście. Zaś na początku lat siedemdziesiątych było ich już dwadzieścia pięć, wtedy też liczba widzów zaczęła wyraźnie spadać we wszystkich kinach. W 1992 roku powołano Sieć Polskich Kin Studyjnych, która obecnie nosi nazwę Sieć Kin Studyjnych i Lokalnych. Działalność sieci jest finansowana przez Polski Instytut Sztuki Filmowej i Filmotekę Narodową, a jej zadaniem jest „upowszechnianie kultury filmowej, w szczególności poprzez rozpowszechnianie w kinach Sieci filmów o wysokich walorach artystycznych oraz podejmowanie działalności edukacyjnej adresowanej do młodej widowni. ” Od 2011 roku dzięki Polskiemu Instytutowi Sztuki Filmowej w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój kin”, kina studyjne i lokalne mogą ubiegać się o dotację na zakup projektorów cyfrowych (Gil, 2021).

W 2006 roku powstało Stowarzyszenie Kin Studyjnych. Celem stowarzyszenia jest „wspieranie i rozwijanie działalność kin art-housowych, a także rozpowszechnianie wiedzy o kinie artystycznym Od lipca 2020 roku Stowarzyszenie zostało wyznaczone przez Państwowy Instytut Sztuki Filmowej na operatora programu: „Sieć Kin Studyjnych i Lokalnych”. Do zadań stowarzyszenia należy „reprezentacja interesów środowiska związanego z kinami studyjnymi i lokalnymi w Polsce poprzez określanie standardów rozpowszechniania filmów studyjnych, reprezentowanie potrzeb kin studyjnych przed władzami państwowymi i samorządowymi, kształtowanie dobrych praktyk handlowych wobec uczestników rynku filmowego, ochrona interesów kin należących do Stowarzyszenia, współpraca z podobnymi organizacjami

zagranicznymi, podejmowanie działalności edukacyjnej adresowanej do młodej widowni kin, działanie na rzecz rozwoju i szerzenia wiedzy o kinematografii artystycznej, a w konsekwencji podnoszenie poziomu profesjonalizmu branży kinowej” (SKSIL)

Z czasem dużą popularność zaczęły zyskiwać kina multipleksowe. Z raportu GUS (2020) wynika, że „w większości dużych i średnich miast polskich, z roku na rok, pojawiają się coraz to nowsze multipleksy, które generują największe zyski ze sprzedaży biletów i zagrażają egzystencji małych kin. Pomimo, iż kina jednosalowe (z których prawie ¼ stanowią kina studyjne) częściej promują kino artystyczne, przy tak dużej konkurencji kin o charakterze głównie komercyjnym, mają poważne problemy z utrzymaniem się na rynku. Jednakże w latach 2010-2019 zaobserwowano wzrost (o 3,4%) liczby małych kin (jedno- i dwusalowych) pomimo zmniejszenia się liczby miejsc na widowni w tych kinach”

Multipleksy definiowane są według GUS-u (2020) jako kina „posiadające 8 lub więcej sal”. Często wyróżnia się też minipleksy „posiadające od 3 do 7 sal”. Jak jednak podkreśla Żaglewski przywołując słowa Charlesa Aclanda „nie w ilości ekranów powinniśmy doszukiwać się ścisłej definicji (...). Zamiast tego, to nowe, techniczne sposoby filmowej ekspozycji, rozbudowana oferta wypoczynkowa i rozrywkowa, wielkość ekranów, duża ilość foteli dla widzów oraz specyficzny model obsługi klientów charakteryzują najlepiej megapleksy” Kina multipleksowe celują też zwykle w inny repertuar niż kina studyjne „naturalnym „produktem” filmowym oferowanym w tych przestrzeniach są tzw. blockbustery–wysokobudżetowe, widowiskowe filmy amerykańskie” .

W 2019 spośród 523 kin stałych 18,7% to minipleksy, 11,7 % multipleksy. Multipleksy skupiają 43,0% ogólnych miejsc na widowni, wyświetlają 49,9% wszystkich seansów i gromadzą 47,3% ogółu widzów (GUS 2020).

1.3. Kina, a nowoczesne formy rozpowszechniania filmów

1.3.1. Wideo na życzenie (VOD)

Wraz rozwijająca się technologia, powstaje wiele coraz to wygodniejszych form oglądania filmów. Może więc nasuwać się pytanie czy wkrótce nowe formy rozpowszechniania filmów takie jak na przykład streaming nie zastąpią tradycyjnego oglądania filmów w kinie?

Na początku warto przyjrzeć się całemu cyklowi życia filmów. Ścieżka dystrybucyjna zwykle zaczyna się w kinie (jeśli mamy odczynienia z filmem kinowym). W zależności od liczby widzów na danym filmie, zależec będzie to jak długo film będzie utrzymywany na ekranach. Po minięciu około 4 do 6 miesięcy film zaczyna wchodzić na rynek wideo, za pomocą fizycznych nośników takich jak DVD lub Blu-Ray. Obecnie dużą popularnością cieszy się oglądanie filmów za pomocą VOD. Termin VOD (*Video on demand*) oznacza „wideo na życzenie, odtworzenie filmu w domu poprzez Internet lub sieci kablowe i telekomunikacyjne czyli poprzez serwisy w Internecie jak Ipla.pl, vod.pl czy player.pl, przez kablówki jak Multimedia, Vectra czy UPC oraz przez platformy satelitarne jak NC+, Polsat i operatorów telefonicznych np. Orange, T-mobile, Plus. Najbardziej rozpowszechniona forma VOD, to oglądanie filmu on-line lub w streamingu”. Odstęp między dystrybucją wideo a kinową trwający około 4 miesięcy wynika z tego, że „kina nakładają na dystrybutorów okres wyłączności. Przez cztery miesiące mają wyłączność na film i żadne inne pole dystrybucji nie może zabierać im dochodu.” Ponadto kiedy film pojawia się nośniku wideo lub na VOD szybko staje się ofiarom „piractwa” w sieci (M. Nowakowska, 2016).

Jak się jednak się okazuje, sytuacją wygląda nieco inaczej niż mogłoby się wydawać „(...) Badając związek między pomiędzy użytkowaniem serwisów streamingowych, a częstotliwością chodzenia do kina potwierdzono że powszechny dostęp do treści na żądanie nie ma negatywnego wpływu na korzystanie z tego rodzaju usług. Kino jest miejscem które daje swoim klientom spektakularne przeżycia oraz możliwość oglądania filmów w najlepszej jakości Przez to, że w wyjątkowy sposób zaspokaja potrzebę relaksu i rozrywki przestało być jej powszechnym źródłem, a bardziej miejscem spotkań z filmem i bliskimi. Co więcej zaobserwowano, że większość badanych mając wybór pomiędzy multipleksem, a kinem studyjnym wybierze multipleks. Jest to niespodziewany wynik ponieważ zakładano, że jeżeli kiedykolwiek platformy VOD staną się konkurencją dla kin, to głównie dla tych dystrybuujących masowe produkcje, które są dostępne online. Nie mniej jednak należy zauważyć, że 30% ankietowanych sygnalizuje, że dostęp do filmów bezpośrednio oddziałuje

na to, że rzadziej chodzą do kin. Powodów dla których stawiają kino domowe ponad multipleksy i kina studyjne, jest wiele, ale do tych głównych zaliczamy aspekty ekonomiczne, możliwość oglądania „tu i teraz” oraz wybór spośród kalejdoskopu treści bez konieczności czekania. Ostatecznie wszystkie opisane właściwości składają się na usługę z której chcą korzystać i robią to miliony ludzi na całym świecie.” (Bielecka 2021)

Z drugiej jednak strony pojawia się zagrożenie związane ze skrócenie cyklu życia filmu „(...) analizując zmiany zachodzące w okresie pomiędzy premierą kinową, a wydaniem utworu na trwałym nośniku z dostępem VOD, można zauważyć, że od lat przerwy pomiędzy kolejnymi etapami ulegają skróceniu. Możliwe że ciągle kurczenie się okresu między następnymi ogniwami łańcucha wpłynie na obniżenie frekwencji kinowej. Jeżeli w krótkim czasie nastąpi przepływ filmu z kin na platformę, klienci będą skłonni poczekać, aby móc obejrzeć go w domu” (Adamczak, 2021).

1.3.2. Piractwo internetowe

Poglądy na temat piractwa są bardzo podzielone i jak wskazuje Adamczak (2010) przytaczając słowa badacza Ramona Lobato jest to temat któremu towarzyszy „brak realnego dialogu, silna polaryzacja,” a także „okopywanie się przedstawicieli poszczególnych redukcjonistycznych dyskursów na swoich pozycjach i powtarzanie wciąż tych samych argumentów”. Z tego powodu dyskusje o piractwie przypominały w dużej mierze dyskusje polityczne, i bardziej skupione były na retoryce różnych stron w sporze niż opracowaniu rzeczowych rozwiązań.

Samo piractwo zdaniem Lobato posiada wiele „twarzy”. Wyszczególnia się: „piractwo jako kradzież, piractwo jako wolnorynkową przedsiębiorczość, piractwo jako wolność twórczości i kulturowego remiksu, piractwo w kontekście dekonstrukcjonistycznych tez o „śmierci autora”, piractwo jako antykorporacyjny ruch oporu o marksistowskich proweniencjach i wreszcie piractwo jako dostępność dóbr kultury” Adamczak (2010)

Jak twierdzi Adamczak (2010) „(...) Piractwo może mieć istotnie korzystny i zbawienny wpływ na przemysł filmowy, paradoksalnie ożywiając kulturę filmową i przyczyniając się wzrostu popularności kina. Oglądanie nielegalnej kopii filmu na ekranie komputera i wyprawa do kina (częstotliwość tych ostatnich skorelowana jest z resztą z najczęściej z wysokością PKB danego państwa, a nie z ilością nielegalnie skopiowanych filmów) pozostają czynnościami komplementarnymi, a nie substytucyjnymi. Jak się zdaje dzięki piractwu

oglądamy po prostu znacznie więcej filmów, uczęszczamy na seanse filmowe z podobną częstotliwością, dzięki sieciom *peer-to-peer* oglądając najczęściej tytuły, na które i tak nie wybralibyśmy się do kina. Na mefistofeliczną modłę piractwo staje się specyficzna forma promocji przemysłu audiowizualnego, przysparzając mu kapitału polegającego na trudnej do przecenienia w bardzo konkurencyjnym przemyśle kulturowym, akumulacji oczekiwań i preferencji”.

Innym istotnym aspektem związanym ze zjawiskiem piractwa jest sposób w jaki szacowano straty ponoszone przez branżę filmową. Metoda liczenia polegała na tym, że każdy ściągnięty plik filmowy, równoważny był biletowi zakupionemu w kinie (w dodatku straty te liczono brutto). Taki sposób kalkulowania strat pełnił działanie przede wszystkim wizerunkowe mające na celu wyolbrzymienie poziomu ponoszonych szkód. Nie brano pod uwagę kwestii tego czy na pewno na każdy obejrzany nielegalnie film, wybrano by się do kina.

Z badań przeprowadzonych w 2014 roku przez PwC Polska wynika, że ze stron które udostępniają nieautoryzowane treści audiowizualne korzysta blisko 7,5 miliona Polaków, czyli około 30% populacji polskich internautów. „Równocześnie większość osób korzystająca z „pirackiego” obiegu wideo uczestniczy w obiegu oficjalnym i kupuje tego typu treści (...)” badanie potwierdziło też, że obieg formalny i nieformalny są ze sobą splecione i że osoby korzystające z nieautoryzowanego dostępu do treści, to również największa grupa klientów kupujących treści kultury” (Filiciak, 2021).

Ponadto to jak pokazują badania (Peukert & Claussen, 2015) „(...) nawet zamykanie głównych serwisów internetowych nie wpłynęło w żaden sposób na zmniejszenie piractwa internetowego, co podaje w wątpliwość argumentację grup lobbujących w interesie producentów i dystrybutorów. Z przeprowadzonych badań wynika bowiem, że zamknięcie serwisu Megaupload wcale nie przełożyło się na wzrost zainteresowania użytkowników końcowych zapłatą za oryginalne utwory (np. w postaci sprzedaży biletów do kina, książek, płyt DVD) a wręcz przyczyniło się do odnotowania strat w przychodach w branży kina alternatywnego i off owego”.

1.4 Zachowania i preferencje widzów

Aby zrozumieć funkcjonowanie kin warto przyjrzeć się widzom, a także wyborom jakie podejmują i upodobaniom. Tu ważne jest postawienie pytania dlaczego ludzie chodzą do kina?

Wiesław Godzic przedstawia następującą odpowiedź: „zdecydowanie większość bywalców sal kinowych nawiedza je po to, żeby się zabawić, oddalić od problemów codzienności, pograć w przyjemnej fantazji, czy też dać się nastraszyć.” Innego zdania jest jednak Sławomir Rogowski (2021) który, odrzuca powyższe stanowisko twierdząc, że „ta sama zdecydowana większość wygłaszać będzie o posłannictwie sztuki filmowej, o propagowaniu wysokich wartości”. Wydaje się zatem, że kino może być zarówno uznane za miejsce zapewniające rozrywkę jak i dające możliwość obcowania ze sztuką.

Istotna jest też częstotliwość z jaką widzowie chodzą do kina. W 2018 roku, na zlecenie portalu Filmweb (przy wsparciu finansowym PISF) przez Kantar Millward Brown przeprowadzono badanie widowni kinowej. Na pytanie „ Jak często chodzisz do kina?” 30% pytanych odpowiadało raz na 2-3 miesiące, 26% - raz w miesiącu, 19% - 2-3 razy w miesiącu, 6% - raz na tydzień. Raz na rok uczęszczało jedynie 4%”

Jeśli chodzi o wiek, to najczęściej do kina chodzą osoby w wieku 21-30 lat (31%), 27% stanowią osoby w wieku 31-40, a 19% w wieku 15-20 lat. Miejscem w którym ogląda się filmy poza domem dla 30% widzów jest multipleks. Starsi zaś wybierają kina studyjne. Wśród kinomanów aż 61% ogląda filmy i seriale w domu. Podstawowa linia podziału przebiega między grupą konsumentów kultury i jej nie konsumentów

Inne badanie, o zbliżonym profilu, „Sposób spędzania wolnego czasu” zostało przeprowadzone w 2020 r. przez studentów logistyki i administrowania w mediach potwierdza wcześniej uwidocznione tendencje. – Jaki i co oglądamy (pytania otwarte, wielokrotnego wyboru) – respondenci najczęściej wskazywali na filmy pochodzące ze streamingu np. Netflix –79% i HBO GO 53%.

Wśród pytanych „74,1% do kina chodzi 1-5 razy w miesiącu, a uczęszczanie więcej razy miesięcznie deklaruje 9,1%. Dzieje się tak, ponieważ wolą oni oglądać filmy na dużym ekranie (44,3%), a nie na telewizorze. O wyborze decyduje: ciekawy repertuar (41,9%), atmosfera i wygoda (40,9%). Z multipleksu korzysta zaś 10,4%, gdyż jest w centrum handlowym. W 46,7% wybierają tzw. „Repertuar komercyjny”, a 42,7% woli kino „studyjne”. Filmy preferuje 59,1%, a seriale 40,9%. Przy podejmowaniu decyzji o wyjściu do kina znaczenie ma: atmosfera/klimat kina, jakość obrazu i dźwięku, liczba reklam „do wytrzymania”, wygodne fotele, brak czynników rozpraszających (telefon komórkowy, smartfon, dzieci), oglądanie filmu ma być „na 100”. Z kolei 16% ankietowanych do kina nie uczęszcza, ponad to nie bez znaczenia dla respondentów są też ceny biletów”.

Ankietowani odpowiadali też, że zazwyczaj do kina wybierają się w towarzystwie. „Samotne wyprawy częściej dotyczą widzów kin studyjnych/lokalnych mini/multipleksowych. Przy wyborze filmów decydujące okazały się zwiastuny (zwłaszcza te wyświetlane w kinach), recenzje, reklamy oraz opinie zamieszczane w Internecie”. Poza tym „widzowie kinowi chętnie oglądają filmy i seriale dostępne w Internecie”. Z VOD korzysta 61% widzów kinowych (..)

W 2014 r. komisja europejska opublikowała wyniki badania zatytułowanego „Profil obecnej i przyszłej widowni audiowizualnej” które miało na celu zrozumienie, kim jest współczesna widownia. Statystyki opracowane przez Europejskie obserwatorium audiowizualne wykazały, że pomimo produkowania przez rynek europejski blisko 100 filmów rocznie, w 2013 r. do kina przyszło o 4,1% mniej Europejczyków niż w roku poprzednim. W Polsce wynik spadł o 5,6% w konsekwencji zebranych wyników jednym z głównych celów obranych przez program Kreatywna Europa na lata 2014-2020 został rozwój widowni, a tym samym zwiększenie popytu na filmy i umożliwienie ich międzynarodowej cyrkulacji. (...) Twórcy za punkt wyjściowy w pracy nad rozwojem współczesnych odbiorców uznali konieczność zrozumienia, kim faktycznie jest dzisiejsza widownia. Ankieta została przeprowadzona w Internecie w 4500 Europejczyków z 10 krajów, a obrana średnia wiekowa plasowała się w granicach 4-50 lat. Badanie nakreśliło pięć profilów odbiorców filmowych, wyróżniono następujące grupy: „hiperpodłączonych uzależnionych od filmów”, „śpieszących się, wybrednych miłośników kina niezależnego, „fanów mainstreamowych blockbusterów”, „okazjonalnych widzów hitów” oraz „obojętnych na film” (...) Dodatkowo interpretacja badania ujawniła, że przemysł audiowizualny musi starać się nadążyć za wciąż zmieniającymi się technologiami. Coraz więcej widzów korzysta z przenośnych urządzeń takich jak smartfony czy tablety. Konsumenci mają tendencje do rozróżniania filmów na takie które należą zobaczyć w kinie i takie (tu we wskazaniach na filmy z gatunku science fiction z licznymi efektami specjalnymi i wizualnymi) oraz takie których wystarczający jest odbiór w warunkach domowych lub też za pomocą urządzeń mobilnych. (Mróz, 2020, s. 44-45)

W Polsce w 2010 roku instytut Ipsos będący częścią międzynarodowej grupy badawczej i specjalizujący się „w badaniach marketingowych, reklamy, mediów, satysfakcji i lojalności konsumentów oraz badania opinii przeprowadził badania zatytułowane „preferencje kinowe Polaków”. Efektem końcowym był opublikowany przez pomysłodawcę firmę Orange – raport, który poza upodobaniami Polaków nakreślił główne powody nieodwiedzania kin. 47% badanych podało brak kin w ich miejscowości, co dotyczyło głównie mieszkańców wsi, 30% -

łatwą dostępność wszystkiego w telewizji , a 21% - wysoką cenę biletów kinowych. Innym problemem związanym z odbiorem współczesnych dzieł okazało się przenikanie gatunków filmowych, a tym samym co pojawienie się niemożliwości podporządkowania filmu do określonej konwencji. Jak się okazało wygrywają produkcje, które są czytelne i łatwe do zaszeregowania. Co ciekawe, fakt że film otrzymał wiele nagród na festiwalach filmowych lub nawet „Oskara” nie gwarantuje sukcesu wśród widzów.”(Mróz, 2020).

Wspomniane badania obrazują upodobania dzisiejszego odbiorcy, a także zmiany jakim ulega sytuacja kina. Jak zauważa Mróz (2020), tradycyjne metody przyciągnięcia widzów, stają się coraz mniej odpowiednie do pozycji współczesnego konsumenta mediów

Ponadto badanie przeprowadzone przez Centrum Cyfrowe Projekt: Polska (2012) którego wynikiem był raport zatytułowany „Obiegi kultury. Społeczna cyrkulacja treści” pokazało, że granice pomiędzy legalnymi a nielegalnymi obiegami kultury są zdecydowanie płynne, głównie ze względu na szybko rozwijający się Internet. Jednakże te osoby które częściej „ściągają” z Internetu różnego rodzaju treści - pliki z książkami, muzyką i filmami, są jednocześnie największymi klientami księgarni, sklepów muzycznych czy widzami seansów kinowych.

1.5. Podsumowanie

Podsumowując można stwierdzić, że sytuacja kin w Polsce przed pandemią, była raczej w stabilna, mimo pewnych spadków w liczbie widzów, wciąż spora część widzów deklarowała regularne wizyty w kinach. Można zauważyć także, że korzystanie ze Internetu czy usług wideo na życzenie nie konieczne negatywnie przekłada się na odwiedzanie kin. Pewnego zagrożenia można jednak upatrywać w coraz krótszych odstępach między etapami dystrybucji.

ROZDZIAŁ II

Przebieg funkcjonowania kin w pandemii

2.1 Początek pandemii i pierwsze zamknięcie kin

Doniesienia o wirusie COVID-19 rozprzestrzeniającym się Wuhan w Chinach pojawiły się po raz pierwszy w grudniu 2019. Zaś już początku marca w Polsce pojawiły informacje o pierwszej zakażonej osobie w kraju. (Gov.pl, 2020).

Pierwsze konkretne informacje w Polsce dotyczące działań zapobiegających rozprzestrzenianiu się wirusa COVID-19, zostały ogłoszone podczas konferencji prasowej 11 marca 2020. Minister Kultury Piotr Gliński ogłosił wtedy, że od 12 marca rząd zdecydował się na zawieszenie działalności instytucji kultury: teatrów, filharmonii, muzeów, kin, a także uczelni artystycznych. Dodając, że „Najbliższe dwa tygodnie to czas szeroko zakrojonych działań, które mają zapobiec szybkiemu rozprzestrzenianiu się koronawirusa w Polsce. Działamy przewencyjnie.” (Gov.pl, 2020).

Po ogłoszeniu tych informacji część dużych sieci kin była zaskoczona nagłą decyzją rządu. Większość z nich jednak szybko wystosowała oświadczenie o zamknięciu i informację o tym jak zwrócić zakupione wcześniej bilety (Pachelska, 2020).

Konsekwencje zamknięcia kin odbiły się również na giełdzie, gdzie akcje Agory, spółki do której należy sieć kin Helios, kosztowały o 16 proc. mniej niż w przeddzień ogłoszenia obostrzeń na zamknięciu sesji w środę. (Gov.pl, 2020).

Zawieszenie działalności kin sprawiło, że „przekreślone zostały repertuary, runęły harmonogramy premier, przeglądów, w miarę przedłużania się izolacji lista odwołanych wydarzeń i skutków zamrożenia rosła. Wytworzyło to w obrębie środowiska filmowego utrzymującą się kilka miesięcy sytuację walki o przetrwanie i prób odnajdywania się w nowej, nieoczekiwanej rzeczywistości, w której nie funkcjonują kina i nie mogą odbywać się żadne wydarzenia – od seansu filmowego do festiwalu.” (Raczkowski, 2020)

W obliczu pogarszającej się sytuacji finansowej duże sieci kin: Multikino, Helios i Cinema City skierowały wspólny list otwarty do minister rozwoju Jadwigi Emilewicz . "Jesteśmy jedną z pierwszych branż, która w sposób drastyczny odczuwa skutki epidemii”. W

liście pojawia się też prośba o to by rząd doprecyzował podstawę prawną, w oparciu o którą podjęto decyzje o zamknięciu placówek kinowych. Opisane są też skutki jakie spowodowało zawieszenie działalności kin. W liście oznajmiamą "Nie jesteśmy w stanie generować żadnych przychodów, jednocześnie ponosząc ogromne koszty kredytów, najmu i pensji pracowniczych. Nie mamy możliwości zastąpienia obecnych źródeł przychodów innymi – w tym czasie nasze przychody są zerowe". W treści listu pojawiły się też konkretne propozycje oczekiwanych działań. To między innymi „przyjęcie ustawy osłonowej obejmującej m.in. subsydiowanie wynagrodzeń, tak, żeby ograniczyć zwolnienia pracowników.¹ Nasz cel krótkoterminowy jest nieskomplikowany – utrzymać płynność finansową i priorytetowo wypłacić pensję tysiącom pracowników, zgodnie z regulacjami kodeksowymi (bez konieczności redukcji etatów). przesunięcia wszelkich procedur i terminów administracyjnych, w szczególności terminów na złożenie rocznych deklaracji w zakresie podatku dochodowego czy okresowych raportów do Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Kolejnym krokiem jest ograniczenie na pewien czas wpłat realizowanych przez kina na fundusz PISF wspierający produkcję filmów, ograniczenie stałych opłat za dystrybucję energii elektrycznej oraz możliwości uzyskania finansowania dłużnego lub gwarancji bankowych, tak żeby można było wypłacić wynagrodzenia.” (Kiciński, 2020)

W trudnej sytuacji znalazły się też mniejsze kina, studyjne, lokalne i samorządowe. Stowarzyszenie i Sieć Kin Studyjnych i Lokalnych wystosowało list do ministra kultury, dyrektora PISF i ministerstwa rozwoju specjalny. „Sytuacja wszystkich kin prywatnych, w mniejszym stopniu także kin samorządowych, jest już w tym momencie dramatyczna i wymaga pilnej interwencji. SKSiL to głos wszystkich mniejszych ośrodków”. W liście można przeczytać stanowisko mniejszych kin: "Zdajemy sobie sprawę, że sytuacja jest wyjątkowa, a podjęte działania mają służyć dobru wszystkich obywateli, niemniej reprezentowane kina, które nie są instytucjami kultury, to małe i średnie przedsiębiorstwa działające na własny rachunek (...) Są to podmioty, których działalność i finansowanie jest uzależniona jedynie od bieżących wpływów z seansów, które decyzją władz publicznych musiały zostać odwołane na najbliższe tygodnie" "W sytuacji dwutygodniowej kwarantanny, która być może zostanie przedłużona, kina te zostają pozbawione wszelkich wpływów i mogą zostać postawione szybko w stan niewypłacalności i bankructwa w związku z koniecznością ponoszenia kosztów stałych związanych ze swoją działalnością - opłat dotyczących utrzymania obiektu, kosztów

pracowniczych, mediów, systemów kasowych i informatycznych i innych opłat". Na końcu listu przedstawiciele Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych postulują o wypracowanie przez rząd rozwiązań systemowych w zakresie wsparcia dla tej części rynku kinowego (Spór, 2020).

Warto zwrócić uwagę na to, jak odmienna jest sytuacja kin multipleksowy i studyjnych w obliczu pandemii. Jak zauważa Marlena Gabryszewska, prezeska Stowarzyszenia Kin Studyjnych „za kinami studyjnymi nie stoją koncerny medialne, nie mają kapitału zagranicznego i próżno szukać ich na giełdzie. Na pewno na kryzysie wszyscy ucierpią, ale trudno porównać sytuację wielkich sieci z kinami prywatnymi czy samorządowymi.” Ponadto jak mówi „Kryzys w pierwszej kolejności dotknął branżę audiowizualną, ale pamiętajmy o tym, że pierwszym podstawowym polem eksploatacji filmów są kina. A kina studyjne i lokalne zagospodarowują około 25 proc. rynku. 1/3 spośród 230 kin należących do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych to kina prywatne, prowadzone przez osoby fizyczne lub organizacje pozarządowe, które obecnie znalazły się w takiej samej sytuacji jak wiele małych i średnich przedsiębiorstw. Kina prywatne nie korzystają z dotacji miejskich czy rządowych na bieżące funkcjonowanie, ale działają jak małe firmy, które muszą na siebie zarobić, jeśli mają przetrwać, co przy graniu ambitnego studyjnego repertuaru wcale nie jest takie proste. Rzecz jasna, kina prywatne mogą ubiegać się o dotacje z PISF-u czy z Sieci Kin Studyjnych. Są to jednak cały czas granty na konkretne projekty, np. modernizację sali czy konkretne wydarzenia filmowe. Podstawą funkcjonowania kin wciąż pozostają wpływy z regularnego repertuaru. Dlatego kina z Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych są obecnie w dramatycznej sytuacji.” (Wróblewska, 2020)

Polski Instytut Sztuki Filmowej (2020) poinformował 17 marca o powołaniu zespołu ds. kryzysu w branży kinematograficznej „W reakcji na zagrożenie epidemiologiczne i związaną z tym dramatyczną sytuację, w jakiej znalazła się polska kinematografia, Dyrektor PISF powołał zespół zadaniowy do spraw kryzysu w branży kinematograficznej. W skład tego sztabu kryzysowego weszli przedstawiciele różnych środowisk filmowych. Pierwsza narada zespołu odbyła się 20 marca br. Zespół pod przewodnictwem Dyrektora PISF Radosława Śmigulskiego tworzą przedstawiciele twórców, producentów, dystrybutorów, prowadzących kina (zarówno studyjne i lokalne, jak i multipleksy) oraz PISF.

Zamknięcie kin spowodowało przeniesienie wielu premier, na przykład takich jak „Szybcy i wściekli 9” czy „Nie czas umierać” którego premiera była pierwotnie planowana na

kwiecień 2020. Wielu dystrybutorów zdecydowało się jednak na udostępnienie swoich premier filmowych na platformach streamingowych i serwisach VOD. Przykładem tego jest film „Trolle 2” studia Universal którego premiera dostępna była się niemal tylko w sieci (z wyjątkiem wybranych amerykańskich kin) (Kozłowski, 2020). Podobna sytuacja miała miejsce z polskim filmem „W lesie dziś nie zaśnie nikt” który planowo miał pojawić się w kinach 13 marca, ostatecznie został jednak udostępniony na platformie streamingowej Netflix. Jak jednak komentuje Marcin Radomski dziennikarz i krytyk filmowy „Dystrybutorom zależy na prezentacji filmów w warunkach kinowych. Po ich otwarciu pojawi się jednak problem z kumulacją zaległych premier”, dodaje też, że „Jeśli pierwszym polem eksploatacji filmu będzie Internet, nie otrzymają oni wpływów z biletów kinowych, a ich produkcje nie będą mogły uczestniczyć w obiegu festiwalowym” (Radomski, 2020)

Wiele kin zajęło się też przedłużeniami kart lojalnościowych i voucherów opłaconych przez klientów z góry (Sudak, 2020). Kino Pod Baranami z kolei zdecydowało się uruchomić własną platformę streamingową. Jak oznajmiła szefowa Kina Pod Baranami, Maria Gierat „Na platformie streamingowej kina znajdą się starannie wyselekcjonowane tytuły, odbywać się będą pokazy specjalne oraz seanse z dyskusjami online”. Pojawiło się też wiele akcji wspierających kina, które umożliwiają zakup biletu na przyszłe seanse, gdy kina się otworzą (Janikowski, 2020).

W trudnej sytuacji pozostali też pracownicy kin. Jak poinformował prezes sieci kin Helios Tomasz Jagiełło „zostaliśmy jako branża zmuszeni do pożegnania się z dziesiątkami tysięcy ludzi z dnia na dzień”. Sytuacja ta dotyczy głównie o pracowników zatrudnionych na umowy zlecenia. Z kolei Katarzyna Opertowska, dyrektor marketingu sieci kin Cinema City oznajmiła, że „Uznajemy tę sytuację za tymczasową i zgodnie z praktyką obniżyliśmy wymiar czasu pracy większości pracowników oraz proporcjonalnie wynagrodzenia. Dodatkowo złożyliśmy wnioski o dostępne narzędzia pomocowe zgodnie z programami zaoferowanymi przez rząd dla przedsiębiorców”. Podobnie sytuacja przedstawia się w kinie Nowe Horyzonty z Wrocławia tam, Stanisław Abramik, kierownik ds. PR, informuje, że „Choć obniżki pensji są nieuniknione (nie więcej niż na poziomie 20 proc. od pierwotnej pensji), to nie mamy zamiaru zwalniać pracowników (Pazik, 2020).

Marleną Gabryszewską, prezeską Stowarzyszenia Kin Studyjnych zapytana o sytuację pracowników odpowiedziała, że „W kinach pracują tysiące ludzi. W naszych kinach są to etaty, ale także umowy zlecenia, które zawieramy np. z bileterami, kasjerami, ceniącymi elastyczne

godziny pracy studentami lub niejednokrotnie osobami starszymi, którzy w kinie chcą sobie po prostu dorobić. To w tej chwili najbardziej poszkodowana grupa, bo w czasie przestoju nie zarabiają. I to ich los leży nam szczególnie na sercu, bo kina studyjne to nie korporacje, a małe społeczności, które często tworzą drugi dom dla pracowników. Tu każdy zna swoje imię, wie dużo o sobie, jesteśmy blisko. Obawiam się, że kiedy kina zaczną się zamykać lub ciąć koszty, wiele z tych osób straci pracę, a bardzo byśmy tego nie chcieli.” (Wróblewska, 2020).

Istotną kwestią są też koszty związane z opłatami czynszowymi ponoszonymi przez kina. W ustawie z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie, ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, art. 15ze stanowi, że „W okresie obowiązywania zakazu prowadzenia działalności w obiektach handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² zgodnie z właściwymi przepisami, wygasają wzajemne zobowiązania stron umowy najmu, dzierżawy lub innej podobnej umowy, przez którą dochodzi do oddania do używania powierzchni handlowej (umowy)” (Ustawa, 2020, art. 15ze).

W trudniejszej sytuacji są kina znajdujące się poza wielkopowierzchniowymi centrami handlowymi. „Nie mogą oni bowiem uzyskiwać przychodów ze swojej podstawowej działalności, a jednocześnie ustawodawca nie przewidział dla nich żadnych szczególnych rozwiązań w zakresie obowiązku zapłaty czynszu.” (Prochwicz i Nowaczek, 2020).

W drugiej połowie maja zaczęły się pojawiać informacje o planach luzowania niektórych obostrzeń. Wiceminister kultury i dziedzictwa narodowego Paweł Lewandowski spytany o otwarcie kin odpowiedział, że „Nie tyle jesteśmy w 100 proc. przekonani, ale z analiz wynika, że w najbliższym czasie nie będziemy mogli otworzyć normalnie kin – kina będą musiały dalej być zamknięte, a to z uwagi na to, że trudno jest wprowadzić reżim sanitarny w salach, które są klimatyzowane”. Takie stanowisko podzielał też wicepremier, minister kultury i dziedzictwa narodowego Piotr Gliński „Nie potrafię przewidzieć, kiedy otworzymy kina, teatry. Wynika to z powodów oczywistych, mamy sytuację nieprzewidywalną, nową, a ona jest zagospodarowywana w sposób optymalny” (Walczak, 2020). Jednak około tydzień później, podczas konferencji prasowej ówczesna wicepremier, minister rozwoju Jadwiga Emilewicz oznajmiła, że „W kolejnym etapie chcielibyśmy, aby mogło zostać otwarte więcej infrastruktury czasu wolnego (...) jak parki rozrywki, parki tematyczne, choć na pewno w nowym reżimie. Kina, teatry, także w nowym reżimie sanitarnym, chcielibyśmy, aby mogły

zostać uruchomione jeszcze w czerwcu. Podobny pogląd przedstawił ówczesny minister zdrowia Łukasz Szumowski który odpowiedział, że "Myślę, że przed wakacjami będzie już można chodzić do kina". Z kolei Prezes sieci kin Helios o planowanym otwarciu kin wypowiedział się następująco: „Myślę, że będzie to raczej początek osvajania widzów z kinem na nowo, a nie działanie komercyjne. Kina tworzą globalny rynek, którego powodzenie zależy od filmów – bez nich kino jest tylko budynkiem, a na to niestety jesteśmy na początku skazani z uwagi na braki w repertuarze. Dlatego początek powrotu kin do działalności nie oznacza jeszcze sukcesu komercyjnego" (Turek, 2020).

27 maja 2020 podczas konferencji prasowej rząd ogłosił, że w ramach stopniowego luzowania obostrzeń, od 6 czerwca kina będą mogły wznowić działalność w określonych warunkach sanitarnych. Pojemność widowni wypełniona może być do 50% tak, by kontakt był rozluźniony oraz obowiązkowe jest noszenie maseczek. Podczas konferencji minister kultury prof. Piotr Gliński zaznaczył też, że „ To nie jest obowiązek, ale możliwość dla właścicieli, organizatorów tych jednostek. Oni mogą podejmować decyzje o tym, żeby te kina czy teatry ruszyły. Jest bardzo różna opinia na ten temat. Jedni chcą jak najszybciej się otwierać, inni potrzebują czasu. W teatrach sezon kończy się mniej więcej w czerwcu, więc nie wszyscy chcą zaczynać czy kończyć ten sezon przerwany przez epidemię. Podobnie jeżeli chodzi o kina - te wielkie premiery muszą być odpowiednio przygotowane, ale mniejsze kina czy organizatorzy różnych imprez filmowych chcieliby jak najszybciej przejść do działania” (Gov.pl, 2020).

Warto zauważyć, że większość dużych kin multipleksowych nie była przygotowana na tak szybkie otwarcie kin. Sieć Cinema City poinformowała na portalu Facebook, że „Pomimo decyzji Rządu RP o możliwości otwarcia kin już 6 czerwca Cinema City mając na uwadze przede wszystkim bezpieczeństwo i komfort Wasz oraz naszych pracowników zdecydowało, że otwarcie kin naszej sieci nastąpi w terminie późniejszym. W chwili obecnej oczekujemy na szczegółowe wytyczne odnośnie obostrzeń w jakich kina mogą być otwarte a co najważniejsze na potwierdzenie dat nadchodzących premier filmowych, które będziemy mogli dla Was zagrać”. Podobna sytuacja dotyczy sieci kin Helios, Tomasz Jagiełło, prezes Heliosa oznajmił, że „Nie otworzymy kin 6 czerwca. Jestem zaskoczony tak wczesną datą. Czekamy na szczegółowe zasady reżimu, który powinniśmy zastosować” (Zielińska, 2020). Sieć Multikino, także poinformowała o późniejszym terminie otwarcia kin, publikując oświadczenie „Mając na względzie bezpieczeństwo i komfort naszych pracowników oraz widzów, kina sieci Multikino będą otwierane stopniowo w późniejszym terminie. O planowanej dacie otwarcia poszczególnych kin sieci Multikino”. Do ponownego otwarcia naszych multipleksów

podchodzimy ze spokojem i chcemy być dobrze przygotowani. Czekamy na wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego dotyczące funkcjonowania kin po otwarciu. Będziemy się do nich bezwzględnie stosowali, ponieważ bezpieczeństwo naszych widzów i pracowników jest dla nas absolutnym priorytetem”. Niedługo potem Paweł Świst, prezes zarządu sieci Multikino zapewnił też, że w salach, korytarzach oraz w toaletach zostaną ulokowane stacje do dezynfekcji rąk oraz oznakowania graficzne ułatwiające zachowanie dystansu między klientami w kolejkach do kas (Świtalski 2020).

Jednak niektóre mniejsze kina zdecydowały się na otwarcie. Konstancja Sawicka z firmy Gutek Film, prowadzącej Kino Muranów, poinformowała, że kino „otworzy się 6 czerwca (w nowym reżimie sanitarnym), grając kilka filmów, które miały już swoje premiery, ale są uwielbiane przez widzów (np. *Parasite*, *Portret kobiety w ogniu*, *Matthias i Maxime*). Nie zabraknie również nowych tytułów – przedpremierowo Muranów pokaże prezentowanego w Cannes *Zdrajcę* Marco Bellocchio (który miał wejść do kin przed pandemią). Najważniejsze jest jednak bezpieczeństwo widzów – kino ograniczy liczbę seansów, ludzie nie będą gromadzić się w holu, dostępne będą środki do dezynfekcji”. Kierownik kina Muranów Adam Trzopek podkreślił też, że „seanse » będą robione z dużymi odstępami«. Wiemy, że ma być tylko pół publiczności. Będziemy przyzwyczajając się do seansów bardzo powoli, ale w kontekście np. kina arthouse’owego, czyli kina, które de facto nie dba o to, żeby to był "James Bond" itd., nasza norma to projekcje odbywające się w salach wypełnionych w 30 proc.”. Stwierdził też, że „na przedłużające się zamknięciu multipleksów skorzystają najbardziej filmy kameralne, które w przypadku repertuarowego zagęszczenia były na słabej pozycji w walce o publiczność (Makarewicz, 2020).

Siec kin Multikino (2020) ogłosiła otwarcie części swoich kin 19 czerwca, pozostałe zostaną otworzone 3 lipca. Z kolei sieć kin Helios zapowiedziała powrót na 3 lipca (Zielińska, 2020). Taką datę otwarcia planowało też Cinema City, ostatecznie jednak otworzyło kina 22 lipca. W wielu komunikatach poinformowano też o wprowadzonych środkach bezpieczeństwa. Najczęściej obejmują one: zajmowanie co drugiego wolnego miejsca (wyjątek stanowią rezerwacje miejsc obok siebie w przypadku osób mieszkających razem, rodzin i dzieci poniżej 13. roku życia.), zasłanianie ust i nosa, korzystanie ze stacji dezynfekcji rąk, zachowywanie bezpiecznego odstępu, stosowanie się do znaków, które określają zasady bezpiecznego poruszania się po kinie. Zachęca się także do płatności bezgotówkowej lub za pośrednictwem Internetu (Tabaka, 2020).

Ze względu przełożenie wielu premier filmowych i brak nowości w repertuarach, wiele kin zdecydowało się na projekcje starszych, ale cieszących się popularnością filmów i filmów, które były na ekranach tuż przed zamknięciem. (Okopień, 2020). W celu zachęcenia widzów, wiele kin obniżyło też ceny swoich biletów lub wprowadziło możliwość wynajmowania sal kinowych na wyłączność (Romanowski, 2020).

Już na początku otwarciu kin nie towarzyszyła zbyt duża frekwencja. W pierwszy weekend otwarcia 6-7 czerwca (bez ujęcia piątku, 5 czerwca jeszcze było zamknięte) widownia na dziesięciu najpopularniejszych filmach wyniosła jedynie 3 859 osób. W następny weekend (12-14 czerwca) na dziesięciu najpopularniejszych filmach frekwencja wyniosła 5 655, w kolejny zaś (19-21 czerwca) - 9 903, a weekend 26-28 czerwca 7 971 osób (PISF, 2020).

W lipcu z uwagi na otwarcie sieci kin, takich jak Helios i Multikino, łączna widownia na dziesięciu najpopularniejszych filmach znacznie wzrosła i wyniosła aż 17 698 osób, w następnym tygodniu frekwencja była już na poziomie 32 056 osób. Jeden z większych wzrostów frekwencji od otwarcia kin nastąpił we weekend 24-26 czerwca, kina odwiedziło aż 93 138 osób, w czym duży udział miał film „Scooby-Doo!” który zgromadził przed ekranami 60 797 widzów (PISF, 2020).

Z kolei w sierpniu widownia na najpopularniejszych filmach utrzymywała się na w miarę podobnych poziomach, ze wzrostem w ostatnim tygodniu za sprawą premiery filmu „Tenet”. W pierwszym weekendzie sierpnia wynosiła 62 997 osób (31 lipca- 2 sierpnia), w drugim weekendzie (07- 09 sierpnia) - 51 647, w trzecim (14-16 sierpnia) 46 566, a w ostatnim (21- 23 sierpnia) 66 557 widzów. (PISF, 2020).

Najwyższy od otwarcia, poziom frekwencji nastąpił we wrześniu. Główny udział w tym wyniku miał film „Pętla” Patryka Vegi. W pierwszy weekend września kina odwiedziło 257 118 widzów (4-6 września). W następnych tygodniach widownia wynosiła: 266 302 widzów (11- 13 września), 288 571 (18-20 września) i rekordowo 339 346 w ostatnim tygodniu września (23-25) (PISF, 2020).

Jak mówi Adam Siennic, zastępca redaktora naczelnego naEKRANIE.pl „Frekwencja w kinach jest generowana przez nowości i bez głośnych premier po prostu nie da się wypełnić tej luki. Można starać się tworzyć maratony, wznawiać stare hity, ale przykłady z różnych stron świata pokazują, że to nie wystarczy i zainteresowanie starszymi pozycjami jest znikome. Kina są uzależnione od premier, więc bez nich nie będą w stanie funkcjonować na tym samym

poziomie i przyciągać widzów przed ekrany. Tworzy się trochę problematyczne zamknięte koło – studia filmowe opóźniają wielkie hity, licząc na zyski w przyszłości, ale kina bez tych premier nie będą w stanie zarobić na utrzymanie, prezentując jedynie starsze tytuły przy reżimie sanitarnym. Istnieje więc ryzyko, że wiele placówek w różnych rejonach świata po prostu przestanie funkcjonować. Sieci kinowe mają budżety, by przeczekać, ale nie aż takie, by czekać w nieskończoność na coś, co może przełamać niemoc”. Siennica podkreśla też, że kina studyjne mogą funkcjonować w miarę normalnie, ponieważ ich grupa docelowa „dostaje nowości w postaci premier filmów niezależnych, artystycznych, które mogą pozwolić im – nawet przy reżimie sanitarnym – na utrzymanie działalności placówki. Do tego dochodzi poczucie bezpieczeństwa oferowane przez mniejsze kina, w których nie ma tłumów. W okresie pandemii tracą przede wszystkim multipleksy, które są uzależnione od gorących i głośnych premier – bez nich ludzie nie pójdą do kina, bo to one zawsze determinują rekordowe frekwencje w box office. A multipleksy muszą mieć mniej więcej z 80 proc. sal wypełnionych, by móc zarabiać, co bez premier i z reżimem sanitarnym wydaje się wręcz niemożliwe.” (Dobroszek, 2020)

2.2 Drugie zamknięcie kin

Z powodu „drugiej fali” pandemii przewidywanej na jesień zaczęto przygotowywać się do ponownego wprowadzenia ograniczeń. W komunikacie z 8 Października 2020 rząd ogłosił, że „w strefie czerwonej obowiązuje całkowity zakaz organizacji i uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych. W pozostałej części kraju w kinach może przebywać 25 proc. publiczności. W wydarzeniach kulturalnych, które odbywają się w plenerze może uczestniczyć maksymalnie 100 osób - jednak liczba widzów, słuchaczy, zwiedzających lub uczestników nie może być większa niż 1 osoba na 5 m².” W czerwonej strefie znalazły się 32 powiaty i 6 miast (między innymi Grudziądz, Suwałki, Kielce, Koszalin). Cały kraj został objęty strefą żółtą, z wyłączeniem powiatów należących do strefy czerwonej (Gov.pl, 2020).

Z tego powodu frekwencja w kinach zaczęła z tygodnia na tydzień znacząco spadać, w pierwszym weekendzie października wyniosła 206 162 widzów (02-04 października) w następnym 145 553 (09-11 października), potem 119 594, a w kolejnym zaledwie 69 144 widzów. Niewielki wzrost nastąpił w weekend 30 października - 1 listopada, z względu na Halloween i duże zainteresowanie filmami z gatunku horrorów czy thrillerów (największe udziały miały filmy: „Come play”, „Saint Maud” i „Numer 32”) osiągnięto wówczas frekwencje na poziomie 93 961 widzów (Piotrowska, 2020).

4 listopada 2020 rząd zarządził zamknięcie placówek kultury: teatrów, kin, muzeów, galerii sztuk, domów kultury, ognisk muzycznych – od 7 listopada do 29 listopada” (Gov.pl, 2020). 21 listopada przedłużono obowiązujące obostrzenia, w tym zawieszenie działalności kin na okres 28 listopada do 27 grudnia. Pozwolono jednak na działania „niezbędne do przygotowania wydarzeń artystycznych, takich jak próby i ćwiczenia, nagrania fonograficzne, audiowizualne i wydarzenia transmitowane za pomocą środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość – bez udziału publiczności (Gov.pl, 2020). Kolejne przedłużenie obostrzeń obejmowało czas od 28 grudnia do 17 stycznia. A następne do 31 stycznia (Gov.pl, 2021).

Na początku lutego 2021 rząd wdrożył warunkowo na dwa tygodnie „nowe obostrzenia, na okres od 12 do 28 lutego pozwalające aby, kina, teatry, opery i filharmonie zostały ponownie otwarte – podczas wydarzeń kulturalnych zajętych może być maksymalnie 50% miejsc siedzących”. Jednocześnie podkreślano, że nadal obowiązuje reżim sanitarny, w tym obowiązek noszenia maseczek i zakaz konsumpcji (Gov.pl, 2021).

Ze względu na krótki czas na przygotowanie się do otwarcia i możliwość niedługiego ponownego zamknięcia, kina multipleksowe nie zdecydowały się na otwarcie. Tomasz Jagiełło, prezes sieci kin Helios stwierdził, że „Ponowne uruchomienie 50 placówek w całej Polsce w zaostrzonym reżimie sanitarnym jest trudną logistycznie i kosztowną operacją - nie ma możliwości przeprowadzenia jej, jak powiedział premier, warunkowo na dwa tygodnie. To absurdalna propozycja, której kosztów mogą nie udźwignąć operatorzy kin. Dodał też, że „otwarcie wymaga przede wszystkim przygotowania repertuaru i rozmów z dystrybutorami filmowymi, a następnie promocji wprowadzanych na ekrany tytułów, a na to potrzeba minimum około 4 tygodnie” oraz, że „rząd w ogóle nie konsultował swojej decyzji z przedstawicielami.” (Michalski, 2020)

Cinema City (2020) natomiast wypowiedziało się następująco „Otwarcie kin w sytuacji możliwego ich ponownego zamknięcia z uwagi na zmienną sytuację epidemiczną, spowodowałoby nieodwracalne szkody dla wszystkich podmiotów działających na rynku. W ich interesie – zarówno jeśli chodzi o podmioty prowadzące kina, jak i dystrybutorów oraz producentów filmowych - jest otwarcie rynku kinowego w warunkach, w których takie ryzyko będzie możliwie jak najmniejsze.”

Warto też podkreślić, że kina czerpią sporo zysków ze sprzedaży przekąsek i napoi w kinowych barach, wprowadzony więc zakaz konsumpcji dodatkowo zniechęca do otwierania

kin. Jak stwierdził w wywiadzie, Tomasz Jagiełło, prezes zarządu kin Helios, w normalnych czasach, z gastronomii pochodziło ponad 50 procent wpływów ze sprzedaży biletów. (Radosław Rybiński, 2020)

Z sytuacji skorzystały jednak mniejsze kina, w całym kraju 12 lutego otworzyło się blisko 200 kin studyjnych. Pomimo tego, że właściciele kin studyjnych mają podobne obawy jak właściciele kin multipleksowych to jednak są one w innej sytuacji. Jakub Gutek z kina Muranów stwierdził, że „U nas koszty restartu nie są aż tak duże jak w przypadku multipleksów. Oczywiście jest to pewna operacja logistyczna i finansowa, ale jesteśmy do niej przygotowani. Wiemy już przecież jak wygląda takie ponowne otwarcie po lockdownie. Mamy też atrakcyjne tytuły przedpremierowe, z którymi czekaliśmy aż kina ruszą (..). Należy jednak pamiętać, że każde kino, tak jak każda firma, to zupełnie inna historia, inna sytuacja, inne problemy”. Gutek dodaje też, że „Gdybyśmy mieli świadomość, że otwarcie nie jest tylko tymczasowe to dużo łatwiej byłoby nam planować przyszłe posunięcia. Jedyne co możemy zrobić w tej sytuacji to dołożyć wszelkich starań by trzymać reżim sanitarny i nie pozwolić by otwarcie kin przyczyniło się do rozwoju epidemii”. Natomiast Kinga Zabawska kierowniczka kina Iluzjon powiedziała, że „Tęsknimy za naszymi widzami i doświadczeniem oglądania filmów na wielkim ekranie w sali kinowej. Mamy gotowy repertuar. Będziemy stosować się do wszystkich wytycznych rządu odnośnie bezpieczeństwa”. (Bieńczak i Sobiechowska-Szuchta, 2020)

Prezes Stowarzyszenia Kin Studyjnych Marlena Gabryszewska oznajmiła, że „Pierwszy filmowy weekend 2021 roku dla znakomitej większości kin studyjnych był bardzo dobry, frekwencja w zależności od filmu oscylowała w granicach 80-100% w ramach dopuszczalnej frekwencji zgodnie z reżimem sanitarnym”. Dodała też, że „Jesteśmy niezwykle poruszeni tym, co zobaczyliśmy w ten weekend w naszych kinach. Nie tylko samą frekwencją, ale reakcjami widzów ewidentnie stęsknionych za kinami, dla których wizyta w kinie była pełnym radości i wzruszeń świętem. Mamy świadomość tego, że pomógł nam ten wyjątkowy walentynkowy czas, jak również pogoda i brak innych dostępnych rozrywek. Niemniej mamy nadzieję, że taka frekwencja utrzyma się, a my pozostaniemy otwarci po tych dwóch warunkowych tygodniach” (Romanowski, 2021).

Równie Kinga Zabawska, kierowniczka kina Iluzjon stwierdziła, że „Po publikacji repertuaru w ciągu 20 minut zaczęły pojawiać się pierwsze rezerwacje - opisuje. -

Zaplanowaliśmy w piątek jeden seans, w sobotę dwa, a niedzielę trzy. Przez większość z nich na prawie wszystkich frekwencja była u nas 100-procentowa (Dąbrowska-Cydzik, 2021).

W pierwszy weekend po otwarciu (12-14 lutego) na pierwszą dziesiątkę najpopularniejszych filmów wybrało się łącznie 26 530 widzów, w następny weekend (19-21 lutego) widownia nieco spadła do poziomu 22 165 osób, w kolejny (29-31 lutego) zaś było już 30 892 widzów (PISF, 2021).

Na początku marca w weekend (5-7 marca) najchętniej oglądane filmy zgromadziły razem 53 424 widzów, w drugim tygodniu (12-14 marca) frekwencja wyniosła 57 720 osób (PISF, 2021).

2.1 Trzecie zamknięcie kin

24 Lutego 2021 ustalono powrót do obostrzeń w województwie warmińsko-mazurskim od 27 lutego. Oznaczało to „zamknięcie hoteli, kin, teatrów, basenów i ograniczenia w galeriach handlowych. W całej Polsce (z wyjątkiem woj. warmińsko-mazurskiego) przedłużono dotychczasowe zasady bezpieczeństwa (zajętych może być maksymalnie 50% miejsc siedzących, obowiązek zakładania maseczek i zakaz konsumowania) do 14 marca. Na początku marca rozszerzono zamknięcie kin o województwo pomorskie, a tydzień później o kolejne województwa: mazowieckie i lubuskie. Na początku kwietnia już w całej Polsce ogłoszono obowiązek zawieszenia działalności kin (Gov.pl, 2021).

Trudna sytuacja spowodowała też zadłużenie kin „Według Rejestru Dłużników BIG InfoMonitor i bazy BIK, zaległości kin wobec dostawców i banków podwyższyły się z 182,5 tys. zł w marcu 2020 r. do 298 tys. zł w marcu tego roku. 63-proc. wzrost długu jest największy w całej branży kultury (PAP, 2021)

Powrót kin ogłoszono pod koniec kwietnia, informując, że od 15 maja instytucje kultury – kina, projekcje filmowe, teatry, opery, filharmonie działające na świeżym powietrzu, będą mogły się otworzyć, przy tym obowiązywać je będzie maksymalnie 50-procentowe obłożenie. Z kolei od 21 maja 2021 otwarte zostaną kina i teatry z maksymalnym obłożeniem 50 proc. Placówki mają też obowiązek działać w ścisłym reżimie sanitarnym (Gov.pl, 2021).

Tym razem kina multipleksowe okazały się szybko przygotowane do otwarcia. Multikino ogłosiło: „otwieramy wszystkie nasze kina w piątek 28 maja - dzień wcześniej niż planowaliśmy! Dlaczego nie tydzień wcześniej skoro to możliwe? Plan otwarcia przygotowaliśmy w oparciu o harmonogram zaprezentowany przez premiera pod koniec kwietnia” (Dąbrowska-Cydzik, 2021). Helios potwierdził otwarcie kin 21 maja, a Cinema City 29 maja (Mianecka, 2021). Niektórzy właściciele kin liczyli jednak na jeszcze wcześniejsze rozluźnienie obostrzeń, Jakub Gutek z kina Muranów oznajmił, że kino było przygotowane na uruchomienie się zaraz po majówce, lub w połowie maja. „Jesteśmy rozczarowani, że tak się nie stało, ale z drugiej strony staramy się zrozumieć taką decyzję” (Barańska, 2021)

Mimo wszystko uruchomienie kin wymaga przygotowań i jak mówi Paweł Świst (2021) Prezes Zarządu Multikino S.A., kin nie da się zapęłnić towarem z dnia na dzień. W przypadku największych podmiotów do których należy kilkadziesiąt kin potrzeba odpowiedniego logistycznego przygotowania. Świst podkreśla też, że „film to „produkt” dość specyficzny, a jego dystrybucja, reklama, wprowadzenie na ekrany jest złożonym procesem (...)”

Wobec tego frekwencja w weekend 21-23 maja nie była zbyt wysoka i pierwsza dziesiątka najchętniej oglądanych filmów przyciągnęła do kina tylko 44 038 widzów, w następny weekend nastąpił jednak ogromny wzrost i frekwencja wyniosła aż 149 023 osób. (PISF, 2021).

Podsumowanie

Trudna sytuacja w jakiej zostały postawione zostały kina zmusiły je do szybkiej adaptacji do panujących warunków. Przesunął się cały kalendarz premier i odwołanych zostało wiele wydarzeń. Wprowadzenie przez rząd zakazu prowadzenia działalności, sprawiło, że kina straciły dochody, wobec tego wiele kin skierowało się z prośbami o pomoc do rządu. W najgorszej sytuacji znalazły się małe, studyjne kina. Dużym problemem było również utrzymanie miejsc pracy, wiele pracowników zostało zwolnionych. W okresie luzowania obostrzeń kina mogły się otwierać, jednak tylko ograniczana liczba miejsc mogła zostać zajęta i spełnione musiały być wymogi sanitarne. W tym czasie frekwencja, z pewnymi wyjątkami utrzymywała się na dosyć niskim poziomie.

ROZDZIAŁ III.

Konsekwencje zawieszenia działalności dla kin

3.1 Nastawienie widzów

Cała sytuacja związana z pandemią zmieniła dotychczasowe przyzwyczajenia widzów. W połowie kwietnia sieć kin Multikino, przeprowadziła badanie na temat „Chęci powrotu do kin po koronawirusie” (2020).

Na pytanie „Jak szybko udał(a)byś się do kina” 40% badanych odpowiedziało, że w ciągu miesiąca od otwarcia, 26% że od miesiąca do dwóch od otwarcia”, 19 procent zaś natychmiast po otwarciu, 14% „znacznie dłużej niż dwa miesiące od otwarcia”

Z twierdzeniem „Tęsknie za chodzeniem do kina” „zdecydowanie zgodziło się 47% ankietowanych, 30% odpowiedziało „raczej się zgadzam”, 13% „trudno powiedzieć”, 7% „raczej się nie zgadzam”, natomiast 3% zdecydowanie się nie zgadzam

Kolejne pytanie „Jak myślisz jakie środki bezpieczeństwa powinny zapewnić kina po ich ponownym otwarciu?” Dezynfekcje Sali wybrało 83% respondentów, ograniczenie liczby miejsc na sali do połowy wybrało 71%, ograniczenie liczby ludzi w holu kina - 62%, maseczki dla pracowników- 62%, maseczki dla widzów - 39%, sprawdzenie temperaturę ciała klientów przed wejściem na sale – 27%, określoną odległość między ladą barową a kolejka – 32%, brak potrzeby dodatkowej ochrony wybrało 5% ankietowanych. Inne (np. odstępy między ludźmi co 2-3 miejsca; dezynfekcja rąk, itp.) – wskazało 5 % badanych.

Na pytanie „Co zachęciłoby by Cię do szybszego pójścia do kina?” Odpowiedź: „wprowadzenie specjalnych instrukcji bezpieczeństwa dla kin” – wybrało 47% badanych, „promocję w postaci niższej ceny biletów” wskazało - 46%, „Wiadomość w mediach, że jest bezpiecznie” - 45%, „atrakcyjne premiery filmów zagranicznych – 37%, „specjalne promocje w kinie” – 36%, „atrakcyjne premiery polskich filmów” – 19%, „poszedłbym do kina nawet dzisiaj” -17%, inne (np. koniec pandemii, zapewnienie bezpieczeństwa) - 4%.

Ogromne znaczenie w powrocie do kin ma też to jak pandemia wpłynęła na sytuację finansową widzów i ich samopoczucie. Na pytanie „Wskaż jak bardzo zgadzasz się z następującym twierdzeniem: Z powodu pandemii koronawirusa martwię się o stabilność mojego zatrudnienia” 26% odpowiedziało, zdecydowanie się zgadzam, 16% raczej się

zgadzam, 23% trudno powiedzieć, 14 % „raczej się nie zgadzam, 21% zdecydowanie się nie zgadzam,

Z twierdzeniem „Pandemia koronawirusa ma negatywny wpływ na moje finanse” 30% badanych zdecydowanie się zgadza, 17% raczej się zgadza, 22% trudno powiedzieć, 14% raczej się nie zgadza, a 17% zdecydowanie się nie zgadza.

Ze zdaniem: „Ograniczam swoje wydatki” zdecydowanie zgadza się 32%, raczej się zgadza 22%, „trudno powiedzieć” - 27%, 10% raczej się nie zgadza i 9% zdecydowanie się nie zgadza.

Z kolei na pytanie „Jak sądzisz jak długo pandemia koronawirusa będzie miała wpływ na twoje finanse?” 24% badanych odpowiedziało 4-6 miesięcy; 21% odpowiedziało - nie ma wpływu, 18% - ponad rok, 14% - 2-3 miesiące, 12% - 1-3 miesiące, 11% - 7-12 miesięcy

„Jak pandemia koronawirusa wpływa na twoje samopoczucie?” Zaniepokojonych bądź niespokojnych” jest 50% badanych, znudzonych 43%, zdenerwowanych 33%, pogodzony z sytuacją – 31%, smutnych - 28%, samotnych - 16%, 16% - przestraszeni, 6% - zszokowani, 6% - inna odpowiedź

Na który film czekasz najbardziej i będziesz chciał(a) się wybrać do kina (w nawiasach planowana premiera)? Na „Nie czas umierać” (Bond 007) wybrałoby się 41% ankietowanych, na film „Czarna wdowa” – 31%, na „Wonder Woman” - 29%, na „Listy Do M” – 26%, na „Mulan” - 25%, na „Top Gun: Maverick” – 22%, na „Diuna” 19%, na film „Pętle” – 17%

W innym badaniu przeprowadzonym dla Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej dotyczącym „Segmentacji widzów kina w Polsce” wyróżniono kilka segmentów widzów kina do których zaliczali się „Poszukiwacze doznań” (29%) „Kinomani”(20%) „Kinomaniacy”(17%) „Wielbiciele polskości”(23%) i „Kinosceptycy”(12%)

Segment „Kinomaniaków” reprezentują głównie „kobiety w wieku 20-49 lat, są to osoby z wyższym wykształceniem, częściej zajmujące wysokie stanowiska (specjaliści) lub mające własną działalność, lepiej uposażone, mające dzieci, mieszkańcy dużych i średnich miast”. Wydają średnio o 7.10 zł więcej na kino niż przeciętny widz. Widzowie zaliczający się do tej grupy deklarowali, że przed pandemią, „chodzili na różne filmy by być na bieżąco”. Na informacje o możliwym powrocie do kin za tydzień, „30% odpowiedziało, że nie wróci do kina”, najwięcej respondentów zgadzało się z tezami, że „chętniej pójdą na hity filmowe” i „zrezygnują z częstego chodzenia do kina”. Jeśli chodzi o stosunek do kina w obliczu pandemii

do najwięcej ankietowanych zgodziło się z opiniami, że „najbardziej brakowało mi emocji i atmosfery, która jest w kinie, a nie ma jej podczas oglądania filmów w TV”, „Internet nigdy nie zastąpi doświadczenia jakie się ma w kinie lub teatrze” oraz „boję się pójść do kina”.

Kolejna grupa obejmuje „Kinomanów” czyli „segment w którym przeważają kobiety w wieku między 15 a 39 lat. Wykształcenie średnie i wyższe, duży dział uczniów i studentów. Mieszkają w większych miastach, dochód powyżej średniej”. Wydają średnio o 8.30 zł więcej na kino niż przeciętny widz. Jeśli chodzi o stosunek do kina przed pandemią większość pytanym odpowiadała, że „chodzi do kina na różnorodne filmy, by być na bieżąco”. Na informacje o możliwym powrocie do kin za tydzień, 20% odpowiadało, że nie wróci do kina, najczęściej pojawiały się opinie, że „chętniej pójdą na hity filmowe”, ale zrezygnują z częstego chodzenia do kin. W oblicz zamkniętych kin z powodu pandemii „kinomanom” „najbardziej brakowało emocji i atmosfery, która jest w kinie a nie ma jej podczas oglądania filmów w TV” oraz, że „Internet nigdy nie zastąpi doświadczenia jakie się ma w kinie lub w teatrze”

Następny segment stanowią „Poszukiwacze doznań” jest to grupa charakteryzująca się przewagą młodych kobiet między 15 a 29 rokiem życia. Są w niej osoby z wykształceniem podstawowym i średnim. W tej grupie znajdziemy osoby uczące się, ale również pracowników fizycznych, rolników. Są tam mieszkańcy wsi i małych miast, nieposiadający wysokich dochodów. Wydają na kino średnio o 9.20 zł mniej niż przeciętny widz. Osoby należące do tej grupy przed pandemią deklarowały, że „Chodzą do kina wyłącznie na hity, których nie można przeoczyć”. Na informacje o przewidywanym powrocie do kina za tydzień, 38% badanych zadeklarowało że nie wróci do kina. Ankietowani wyrazili również opinie, że „nadal będą chodzić na hity filmowe” ale „zrezygnują z oglądania filmów które uważają za jedynie warte obejrzenia”. Jeśli chodzi o stosunek do kina podczas pandemii to większość badanych wyraziła opinię, że „brak możliwości pójścia do kina był nie do wytrzymania” oraz, że „oglądali filmy w telewizji lub Internecie, ale to nie to samo co pójście do kina”

Grupę „Wielbicieli polskości” stanowią najczęściej mężczyźni, między 40 a 49 rokiem życia i powyżej 60 lat. Są to osoby z wykształceniem średnim i wyższym, mieszkańcy małych i średnich miast. Znajdziemy tu wielu emerytów i rencistów. Dochody zróżnicowane – od bardzo niskich do nieco wyższych. Na kino wydają średnio o 5.10 zł więcej niż przeciętny widz. Przed pandemią chodzili do kina najczęściej na filmy, które uważają za godne zobaczenia. 36% odpowiadało, że nie wróci do kina, nadal będą chodzić na hity, ale zrezygnują z oglądania filmów które uważają za jedynie warte obejrzenia. W oblicz zamkniętych kin z powodu

pandemii widzowie z tego segmentu oglądali filmy w telewizji lub Internecie, ale nie było to dla nich tym samym, co pójście do kina, najbardziej brakowało im emocji i atmosfery, która jest w kinie a nie ma jej podczas oglądania filmów w TV. Osoby z tego segmentu wyrażały też opinie, że chciałby pójść do kina, ale się boją.

Do ostatniego segmentu „Kinosceptyków” należą najczęściej mężczyźni, młode osoby między 15 a 19 oraz 30-39 rokiem życia. Posiadają wykształcenie zarówno podstawowe jak i wyższe – uczniowie, studenci, pracownicy umysłowi. Mieszkańcy większych miast, raczej bezdzietni, ze średnimi dochodami. Przed pandemią wybierali się do kina najczęściej na filmy, które uważali za godne zobaczenia, a do samego kina wybierali dość rzadko, około kilku razy w roku, wydając średnio o 11 zł mniej niż przeciętny widz. Na informacje o możliwym powrocie do kin za tydzień, 34% „kinosceptyków” zadeklarowało, że do kina nie wróci, osoby z tej grupy oświadczyły też, że zrezygnują z oglądania filmów które uważają jedynie za wartość obejrzania. W oblicz zamkniętych kin z powodu pandemii, ankietowani oglądali filmy w telewizji lub Internecie, ale nie było to dla nich to samo, co pójście do kina. Najbardziej brakowało im emocji i atmosfery, która jest w kinie a nie ma jej podczas oglądania filmów w TV.

Jeśli chodzi o ogólną frekwencję w 2020 roku to „wyniosła niecałe 30 proc. wielkości sprzed roku, co przełożyło się na spadek z 60,9 mln do 17,1 mln. Wpływy ze sprzedanych biletów wyniosły niespełna 331 mln zł, dla porównania rok wcześniej 1 143,7 mln. Na ekranach kinowych debiutowało 169 obrazów czyli o praktycznie o połowę mniej niż w 2019 roku. Średnia cena biletu spadła nieznacznie w porównaniu do 2019 roku z 18,78 zł do 18,30 zł. Jeśli by porównywać frekwencję per capita, okazałoby się, że w ubiegłym roku do kina udał się statystycznie co drugi Polak, co jest porównywalne z wynikami sprzed 2000 roku” (Anna Wróblewska, 2021).

3.2 Pomoc dla kin od państwa i kampanie reklamowe

Jednym z najwcześniejszych działań zachęcających do powrotu do kin po pandemii była kampania „#PokwarantanieIdoKina” przeprowadzona przez sieć kin Helios pod koniec marca 2020. Kampania polegała na publikacji spotów z udziałem aktorów min. Marią Dębską, Michelelem Morrone, zachęcających do zachowania bezpieczeństwa i powrotu do kin po pandemii (Helios Polska, 2020).

Kolejna kampania została stworzona przez Polski Instytut Sztuki Filmowej w maju 2020 pod tytułem: „Wracamy do kina”. Radosław Śmigulski (dyrektor PiSF) tak wypowiedział się o kampanii: „W najbliższych miesiącach spodziewana jest decyzja rządu o możliwości otwarcia kin, które tymczasowo funkcjonowały będą w określonym reżimie sanitarnym. By ułatwić kinom restart po kilkumiesięcznym okresie ich przymusowego zamknięcia z powodu pandemii, funkcjonujący przy Polskim Instytucie Sztuki Filmowej zespół ds. kryzysu w branży kinematograficznej opracował specjalną kampanię promocyjną pod roboczym tytułem „Wracamy do kina”. Jej celem ma być zachęcenie widzów do powrotu do kin i odbudowa wizerunku kina jako miejsca bezpiecznego i gwarantującego najwyższą jakość rozrywki oraz przeżyć związanych z odbiorem sztuki filmowej.”

„Zwracam się do Państwa z prośbą o włączenie się w tę akcję i wsparcie medialne kampanii promocyjnej, przygotowywanej przez członków Polskiego Stowarzyszenia Nowe Kina, którą PISF dofinansował i objął swoim patronatem. Przekaz telewizyjny dociera do większości potencjalnych widzów i tym samym umożliwi rozpowszechnienie informacji o możliwości bezpiecznego powrotu na sale kinowe. W kampanię zaangażowało się, bądź potwierdziło gotowość swojego udziału, całe środowisko filmowe, m.in. prowadzący kina, dystrybutorzy, producenci oraz twórcy. Tworzymy łańcuch i teraz, jak nigdy wcześniej, uświadamiamy sobie jak bardzo od siebie jesteśmy uzależnieni. Powrót widzów do kin jest warunkiem sprawnego funkcjonowania całego systemu kinematograficznego w Polsce. (Śmigulski, 2020).

Pamiętajmy, że to właśnie kino jest pierwszym i naturalnym miejscem kontaktu z filmem, w którym można doznać w sposób szczególny głębokich emocji i wspólnych przeżyć. Nie wolno nam dopuścić do odrzucenia przez widzów tej ważnej i cennej formy rozrywki. Czas narodowej kwarantanny przeminie wraz z epidemią, a nawyki wykształcone w tym okresie pozostaną z nami długo. Nie dopuścimy do upadku kin i zaprzepaszczenia 125-letniej tradycji odbioru dzieła filmowego” (Śmigulski, 2020).

Kolejna kampania #wspieramykinapolskie została stworzona przez firmę KinADS. W ramach kampanii założono stronę internetową, zachęcającą widzów do wsparcia lokalnych kin i zakupu bezterminowych e-biletów na przyszłe seanse w wybranych kinach w całej Polsce (KinaADS, 2020).

We wrześniu 2020 powstała kampania społeczna „Kino to emocje”. W ramach tego przedsięwzięcia zarówno duże sieci kin jak i kina studyjne i lokalne wspierane przez

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Polski Instytut Sztuki Filmowej wspólnie zachęcały widzów do powrotu do kin. Główną częścią kampanii były spoty w których udział wzięli Marcin Dorociński i Joanna Kulig (PISF, 2020).

Kina jak wiele innych branży otrzymały też wsparcie finansowe państwa. Branża kinowa jako działalność związana z projekcją filmów (Polska Klasyfikacja Działalności, kod 59.14.Z) została objęta Tarczą Finansową 2.0. Później została też uwzględniona w tarczy finansowej 0.6 (Gov.pl 2020).

Zawieszono też obowiązek raportowania danych przez kina, Polskiemu Instytutowi Sztuki (dziennych danych o liczbie widzów, liczbie sprzedanych biletów i zaakceptowanych znakach legitymacyjnych oraz przychodach z tytułu sprzedaży biletów w odniesieniu do każdego filmu wyświetlanego w danym dniu i miesięcznych danych o przychodach z tytułu wyświetlania filmów i reklam w kinie). Przepis określa również zasady przywrócenia obowiązku raportowania (PISF, 2020).

Wprowadzono także zwolnienie z opłacania składek na: ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Emerytur Pomostowych za lipiec, sierpień i wrzesień 2020 roku. Pozwolono też na wstrzymanie się z odprowadzania tantiem na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania przez min. Kina (Gov.pl 2020)

Utworzone przez Dyrektora PISF, dzięki wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii, priorytety pomocowe przeznaczone są dla kin studyjnych i małych kin, producentów i dystrybutorów polskich filmów. Wsparcie promocji polskiego filmu – dofinansowanie w wysokości 15 000 zł na jeden ekran miesięcznie dla podmiotów prowadzących kina studyjne oraz dla podmiotów prowadzących małe kina (mikroprzedsiębiorców), w których wyświetlane są polskie filmy. Przewidywany budżet to kwota do 43 mln zł (Gov.pl 2020).

3.3. Ogólne tendencje i skutki pandemii dla kin

Po otwarciu kin w lecie 2020 można było zaobserwować pewne tendencje po pandemiczne. Jedną z nich był fakt, że dystrybutorzy nie uznali serwisów streaming'owych jako alternatywy dla przyszłego funkcjonowaniu w ramach branży filmowej, lecz jako okazje do dywersyfikacji przychodów. Tu za przykład może posłużyć decyzja studia Warner Bros, które

jako pierwsze wprowadziło swoje premiery równolegle do kin i na platformę HBO Max. Podobną drogą poszły festiwale Nowe Horyzonty i Millenium Docs Against Gravity które ze względu na niepewną sytuację zdecydowały się na formę hybrydową. W październiku 2020 89% filmów promowanych na platformach VOD miały swoją kinową premierę, więc zaledwie 11% filmów przeszło od razu do dystrybucji VOD (Adamowicz, 2021).

„Zmieniła się także sytuacja społeczna i świadomość epidemiologicznego zagrożenia: społeczeństwo wydaje się zmęczone przedłużającym się lockdownem, w wyniku czego wysoka frekwencja pierwszego weekendu funkcjonowania kin po otwarciu zaskoczyła zarówno kinarzy jak i dystrybutorów. Warto przytoczyć liczbę widzów zgromadzonych na przedpremierowych pokazach komedii palm Springs (2020 M. Barbakow) w 163 kinach wynoszących 27 tysięcy widzów którą dystrybutor Gutek Film określił mianem jednej z najlepszych przedpremier w historii swojej firmy” (Adamowicz, 2021).

Kolejnym istotnym wnioskiem jest nowa formuła dystrybucji, która „(...) skupia się na pojedynczych (w danym tygodniu) pokazach przedpremierowych – zamiast wielu regularnych seansów o stałych porach”. Spowodowane jest niepokojem o czas w którym kina pozostaną otwarte. Prawdopodobnie wynika to też „z chęci „niewyczerpania” tytułu przed wejściem do regularnej dystrybucji (w bliżej nie określonym terminie) i jako zainteresowania widzów spragnionych doświadczenia kina po ich kolejnym trzymiesięcznym zamknięciu.” (Adamowicz, 2021).

To z jakimi problemami będą zmagać się instytucje kultury, w tym kina zależy od wielu zmiennych. W dużym stopniu od tego czy są to podmioty działające w sposób niezależny czy „publiczne instytucje kultury posiadające publicznego organizatora i dotację podmiotową”. Istotna jest też „strategia przyjęta przez organizatora, czyli państwo i samorządy odnośnie tego czy „chronić” instytucje przed długofalowymi skutkami pandemii lub, odwrotnie, uznać za koszt, którego nie trzeba ponosić i znacząco ograniczyć wydatki na kulturę instytucjonalną. Organizatorzy mogą również wykorzystać ten kryzys do zmian instytucjonalnych, a oszczędności przeznaczyć na różne pomysły: na łączenie, likwidację, zmiany programowe w instytucjach kultury” (Adamowicz, 2021).

Do skutków działań mających zapobiegać rozprzestrzenianiu się koronawirusa można zaliczyć: „Zawieszenie działalności przez instytucje kultury, odwołanie imprez artystycznych, brak wpływów z przychodów z działalności statutowej, spadek przychodów wpłynął na pogorszenie kondycji finansowej instytucji kultury i generowanie straty, zmniejszenie

stabilności miejsc pracy, redukcja etatów, spadek zainteresowania publiczności, Obawy przed zakażeniem ze strony pracowników, Brak zleceń dla podmiotów gospodarczych stale współpracujących z artystami w zakresie usług wsparcia technicznego’’ (Szara i Frejtag-Mika, 2021).

Zgodnie z danymi GUS w Polsce na koniec roku 2020 działalność prowadziło 511 kin stałych, było ich o 2,3% mniej w porównaniu do poprzedniego roku, przed pandemią (w 2019 było 523). Kina stałe wyświetliły w 2020 roku łącznie 1,1 mln pokazów filmowych, które zostały obejrzone przez 19,5 milionów widzów. Dla porównania w 2019 wyświetlono 2,2 mln seansów, które obejrzało 61,7 mln widzów, było więc o 50,1% mniej seansów i zgromadzono o 68,4% mniej widzów. W kinach stałych w 2020 roku liczba sal wyniosła 1,5 tysiąca, a na widowni zaś znajdowało 290,7 tysięcy miejsc. Miejsc na widowni było o 2,9 tysiąca mniej niż w poprzednim roku (GUS 2021).

W roku 2020 działało 351 kin mających od jednej do dwóch sal, 98 minipleksów (mających od 3 do 7 sal) oraz 62 multipleksy (mające 8 lub więcej sal). Kina multipleksowe dokonały projekcji 52,1% ogólnej liczby filmów, które zostały obejrzone przez 46,1% wszystkich widzów. Minipleksy pokazały natomiast 34,7% wszystkich pokazów filmowych, które zobaczyło 36,4% ogólnej liczby widzów. Jedno kino multipleksowe posiadało średnio 2,1 tys. miejsc dla widzów oraz pokazało średnio 9,2 tys. seansów. Dla porównania w 2019 r. działały 364 kina, jedno lub dwu salowe, 98 minipleksów oraz 61 multipleksów. Oznacza to, że najbardziej spadła liczba małych kin, które ze względu na trudną sytuację finansową wywołaną pandemią musiały zamknąć swoją działalność (GUS 2021).

Województwem o najwyższej liczbie pokazów filmowych i widzów było mazowieckie (tam liczba widzów stanowi 19,1% wszystkich widzów w Polsce). Największa liczba seansów przypadająca na jedno kino była w województwie śląskim (2,2 tysiące seansów na kino). Z kolei najwięcej widzów w przeliczeniu na jedno kino było w województwie kujawsko-pomorskim - 53,2 tysiące (GUS 2021).

Warto jeszcze porównać sytuację polskich kin na tle Europy. W Polsce między rokiem 2019 a 2020 nastąpił spadek liczby sprzedanych biletów o -71,8% , z kolei dochód brutto z ich sprzedaży spadł o 72,6%. Dla krajów należących do unii europejskiej spadek liczby sprzedanych biletów wyniósł średnio o 69,2% , a kolei średni dochód brutto z ich sprzedaży spadł 69,0% (Europejskie Obserwatorium Audiowizualne, 2021).

ZAKOŃCZENIE

Kończąc rozważania podjęte w niniejszej pracy można stwierdzić, że pandemia znacząco zmieniła funkcjonowanie branży kinowej w Polsce. Nagła sytuacji sprawiła, że kina musiały z dnia nad dzień zawiesić swoją działalność, pozostając w niepewności co do przyszłości, natomiast w okresach otwarcia zapewnić klientom wysoki poziom bezpieczeństwa i skłonić ich do powrotu. Jeśli chodzi o znaczenie pracy w teorii zarządzania może ona dostarczyć informacji na temat tego jak różne podmioty dostosowują się do sytuacji kryzysowych, a także tego jakie decyzje podejmują.

W powyższej pracy nie zostały w pełni rozwinięte powiązania między innymi sektorami związanymi z przemysłem filmowym. Również horyzont czasowy ujęty w pracy nie obejmuje całkowitego czasu trwania pandemii. Dużym ograniczeniem przy pisaniu pracy był brak szczegółowych źródeł naukowych opisujących bieżącą sytuację dotyczącą branży kinowej, z tego powodu duża część informacji zaczerpnięta jest ze źródeł internetowych.

Kolejnym obszarem który mógłby być warty zbadania jest to jak sytuacja kin podczas pandemii wyglądała w innych krajach, dało by to możliwość porównania i ocenienia podjętych działań. Nie ulega też wątpliwości też, że podjęcie tematu pandemii w Polsce z za kilka lat, z dalszej perspektywy dostarczy więcej informacji i lepiej będzie można przeanalizować skutki podjętych działań.

BIBLIOGRAFIA

Adamczak M. (2010) *Globalne Hollywood, filmowa Europa i polskie kino po 1989*. Gdańsk: Słowo/obraz terytoria

Adamczak M. (2021) „Piractwo w pięciu obrazach” *EKRANY* 1(57)/2021 s. 13.

Adamowicz Ł, (2021) „Strefy wpływów, o sytuacji kin studyjnych” *EKRANY* 1(57)/2021,

Europejskie Obserwatorium Audiowizualne „GBO, admissions and national market share in European countries 2019 – 2020 prov”

Europejskie Obserwatorium Audiowizualne Key trends in the European audiovisual sector: all the key figures to imagine the post-COVID world.

Główny Urząd Statystyczny (2021) „Kinematografia w 2020 roku”

Klejsa K. i Adamczak M. (2015) *Wokół zagadnień dystrybucji filmowej*. Łódź: Wydawnictwo Biblioteki Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej

Laskowska E. (2016) *Penalizacja piractwa internetowego w kontekście prawa autorskiego*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Mróz K. „Prosument – zmiana koncepcji widza” (2020) *Dystrybucja filmowa : od kina do streamingu / pod redakcją Sławomira Rogowskiego i Anny Wróblewskiej ; Laboratorium Badań Telewizyjnych i Filmowych Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego*. Warszawa : Semper, s. 44-45,

Prochwicz M. i Nowaczek K. (2020) „Zmiany w wykonywaniu umów najmu” *Dziennik Rzeczpospolita* (w dodatku do Raport Prawny - Przewodnik dla przedsiębiorców) nr 5

Raczkowski T. (2020) „Wirtualne sale i globalne sieci. Partycypacja w kulturze filmowej w kontekście pandemii”, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Etnograficzne* 2020, 48, z. 1, s. 39–55

Rogowski S. (2020) „Dystrybucja utworów audiowizualnych w społeczeństwie kontentowym” Dystrybucja filmowa : od kina do streamingu / pod redakcją Sławomira Rogowskiego i Anny Wróblewskiej ; Laboratorium Badań Telewizyjnych i Filmowych Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa : Semper s.29

Salwa O. (2020) „Co przyniesie jutro” *Kino* Tom 55, Nr/wydanie 637, s. 12

Szara K. i Frejtag-Mika E. (2021) „Wpływ ograniczeń epidemiologicznych COVID-19 na działalność instytucji kultury w Polsce” *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, nr 65 (1/2021),

Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw*, Dz.U. 2020 poz. 568, art. 15ze

Zielińska U. (2020) „Trudne odmrażanie kin” *Rzeczpospolita*, nr 124 (11670) s.18

ZESTAWIENIE STRON INTERNETOWYCH

Barańska J. (2021) „Kina i teatry muszą poczekać na otwarcie. "Jesteśmy bardzo rozczarowani"” pobrano 21.07.2021 z: <https://kultura.onet.pl/wiadomosci/od-kiedy-otwarte-kina-i-teatry-znoszenie-obostrzen-komentarze/npz97mk>

Bieńczak E. i Sobiechowska-Szuchta K. (2021) „Kina mogą znów zaprosić widzów. Multipleksy czekają jednak z otwarciem” pobrano 21.07.2021 z: [https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-koronawirus-z-chin/polska/news-kina-moga-znow-zaprosic-widzow-multipleksy-czekaja-jednak-z-,"nId,5045424#crp_state=1](https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-koronawirus-z-chin/polska/news-kina-moga-znow-zaprosic-widzow-multipleksy-czekaja-jednak-z-,), data publikacji 12.02.2020

Cinema City (2020) „Komunikat dotyczący otwarcia kin” pobrano 13.07.2021 z: <https://www.facebook.com/CinemaCityPoland/photos/a.10152834508447884/10158647806852884/?type=3>

Dąbrowska-Cydzik J.(2021) „ Szturm na kina w weekend otwarcia po lockdownie” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.wirtualnemedi.pl/artykul/kina-frekwencja-w-weekend-otwarcia-po-lockdownie-ktore-kina-otwarte>

Dąbrowska-Cydzik, J. (2021) „Kina szykują się do ponownego otwarcia” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.wirtualnemedi.pl/artykul/otwarcie-kin-29-maja-jaki-repertuar-multipleksy-i-kina-studyjne>

Dobroszek K. (2020) „Kryzys w branży filmowej. "Kino po pandemii nie będzie takie samo" [WYWIAD]” pobrano 19.07.2021 z: <https://mycompanypolska.pl/artykul/kryzys-w-branzy-filmowej-%22kino-po-pandemii-nie-bedzie-takie-samo%22-%5Bwywiad%5D/5044>

Gov.pl (2020) „Premier: Podjęliśmy decyzję o zamknięciu wszystkich placówek oświatowych i szkół wyższych” pobrano 06.07.2021 z <https://www.gov.pl/web/premier/premier-podjelismy-decyzje-o-zamknieciu-wszystkich-placowek-oswiatowych-i-szkol-wyzszych>,

Gov.pl „Ograniczenia działalności gastronomicznej, rozrywkowej oraz funkcjonowania galerii handlowych”(2020) pobrano 07.07.2021 z <https://www.gov.pl/web/koronawirus/ograniczenia-dzialalnosci-gastronomicznej-rozrywkowej-oraz-funkcjonowania-galerii-handlowych>

Helios (2020) „#Zostań w domu” pobrano 21.07.2021 z <https://www.facebook.com/HeliosPolska/videos/223167828767755/>

Janikowski G. (2020) „Ruszyło wirtualne E-Kino Pod Baranami” pobrano 16.07.2021 z <https://dzieje.pl/kultura-i-sztuka/ruszylo-wirtualne-e-kino-pod-baranami>

Kiciński A. (2020) „Zamknięte kina. Sieci kinowe apelują do rządu o wsparcie” pobrano 10.07.2021 z <https://www.sfp.org.pl/wydarzenia,5,29911,1,1,Zamkniete-kina-Sieci-kinowe-apeluja-do-rzadu-o-wsparcie.html>

Kinads (2020) pobrano 21.07.2021 z: <https://www.facebook.com/reklama.kinads/posts/2869161936492947>

Kozłowski K. (2020) „To nie VOD może zabić kina. Jednak cena nowej usługi na razie odstrasza” pobrano 11.07.2021 z <https://antyweb.pl/nowe-filmy-wczesniej-na-vod-prosto-z-kina/>

Makarewicz N. (2020) „Helios, Cinema City, Multikino nie otworzą się 6 czerwca. Ruszy za to część kin studyjnych” pobrano 13.07.2021 z: https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-koronawirus-z-chin/polska/news-helios-cinema-city-multikino-nie-otworza-sie-6-czerwca-ruszy,nId,4521227#crp_state=1

Marteklas J. „Weź udział w akcji #pomagamzKinoTV i wesprzyj kina studyjne!” data pobrano 12.07.2021 z <https://whatsnext.pl/wez-udzial-w-akcji-pomagamzkinotv-i-wesprzyj-kina-studyjne/>

Mianecka K. (2021) „Otwarcie kin. Kiedy otwierają się Cinema City, Helios i Multikino?” pobrano 21.07.2021 z: <https://kultura.gazeta.pl/kultura/7,114438,27128131,otwarcie-kin-kiedy-otwieraja-sie-cinemacity-helios-i-multikino.html>

Michalski B. (2021) „Widzowie wracają do kin. Jednak nie do wszystkich” pobrano 19.07.2021 z: <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/8094270,otwarcie-kin-luzowanie-obostrzen-sieci-kinowe-kina-studyjne.html>

Multikino (2020) „Ponownie otwieramy nasze kina!”, pobrano 17.07.2021 z: <https://multikino.pl/news/od-19-06-widzimy-sie-w-multikinie>

Multikino (2020) „Nowe zasady funkcjonowania kin” pobrano 13.07.2021 z: <https://multikino.pl/news/faq-nowe-zasady-funkcjonowania-kin>

Okopień P. (2020) „Kina Cinema City od środy ponownie otwarte – to nie jest łatwy powrót” pobrano 13.07.2021 z: <https://imagazine.pl/2020/07/21/kina-cinema-city-znow-otwarte/>

Pachelska K. (2020) „Koronawirus. Kina w całej Polsce nieczynne. Helios, Multikino i Cinema City zamykają kina” pobrano 07.07.2021 z <https://dziennikzachodni.pl/koronawirus-kina-w-calej-polsce-nieczynne-helios-multikino-i-cinema-city-zamykaja-kina-od-12-marca-2020/ar/c13-14850883>

PAP (2021) „Kultura w długach. Kina w najgorszej sytuacji” pobrano 21.07.2021 z: <https://businessinsider.com.pl/firmy/zadluzenie-branzy-kultury-kina-w-najgorszej-sytuacji/qkpr15d>

Pązik, P. (2020) „Kina na krawędzi” pobrano 15.07.2021 z, <https://www.press.pl/tresc/61288,przedsprzedaz-e-biletow-ma-uratowac-kina>

Piotrowska, K. (2020) pobrano 20.07.2021 z <https://www.radiozet.pl/Co-gdzie-kiedy-jak/Maraton-horrorow-Halloween-2020-jakie-filmy-i-gdzie-MULTIKINO-CINEMA-CITY-HELIOS>, data publikacji: 29.10.2020

PISF (2020) „PISF powołał zespół ds. kryzysu w branży kinematograficznej” pobrano 10.07.2021 z <https://pisf.pl/aktualnosci/pisf-powolal-zespol-ds-kryzysu-w-branzy-kinematograficznej/>

PISF (2020-2021) „Box Office” 23.07.2021 pobrano z: <https://pisf.pl/box-office/>

PISF (2020) „Apel o wsparcie kampanii „Wracamy do kina”, Radosław Śmigulski” data pobrano 21.07.2021 z: <https://pisf.pl/aktualnosci/apel-o-wsparcie-kampanii-wracamy-do-kina/>

Radomski M. (2020) „Przyszłość filmowego świata” pobrano 12.07.2021 z <https://www.papayayoungdirectors.com/marcin-radomski-przyszlosc-filmowego-swiata>

Romanowski, P. (2020) „Kina otwarte, ale ludzi brak. Kto teraz chodzi do kina? Liczby nie powalają” pobrano 19.07.2021 z: <https://film.wp.pl/kina-otwarte-ale-ludzi-brak-kto-teraz-chodzi-do-kina-liczby-nie-powalaja-6529815795858144a>

Romanowski P. (2021) „Kina wstają z kolan. Spektakularne wyniki, jakich dawno nikt nie widział” pobrano 21.07.2021 z: <https://film.wp.pl/kina-wstaja-z-kolan-spektakularne-wyniki-jakich-dawno-nikt-nie-widzial-6609199351552864a>

Rybiński R. (2021) „Tomasz Jagiełło, Helios: 56 tysięcy widzów to bardzo dobry wynik”
pobrano 19.07.2021 z: <https://retailnet.pl/2021/05/25/86996-wywiad-tomasz-jagiello-helios-56-tysiecy-widzow-to-bardzo-dobry-wynik/>

Spór K. (2020) „Koronawirus. Kina proszą o pomoc. Sytuacja jest dramatyczna” pobrano 09.07.2021 z <https://film.wp.pl/koronawirus-kina-prosza-o-pomoc-sytuacja-jest-dramatyczna-6489625265207425a>

Sudak I. (2020) „Koronawirus zamknął kina i... utrudnił życie wielu zbierającym punkty w programach lojalnościowych. Co z kuponami na bilety? MasterCard Bezcenne chwile zmienia katalog nagród” pobrano 10.07.2021 z <https://subiektywnieofinansach.pl/koronawirus-zamknal-kina-co-z-kuponami-za-bilety-mastercard-bezcenne-chwile-zmienia-katalog>

Świtalski K. (2020) „6 czerwca zostaną otwarte kina, ale już teraz wiemy, że nie wszystkie” pobrano 13.07.2021 z: <https://antyweb.pl/otwarcie-kin-multikino-oswiadczenie>

Turek A. (2020) „Do kin i teatrów pójdziemy już w czerwcu? Branża czeka na szczegóły”, pobrano 12.07.2021 z: <https://businessinsider.com.pl/lifestyle/rozrywka/koronawirus-w-polsce-kina-i-teatry-zostana-otwarte-w-czerwcu/7twhs90>

Walczak J. (2020) „Minister kultury o dacie otwarcia kin i teatrów, data publikacji” pobrano 12.07.2021 z: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Minister-kultury-o-dacie-otwarcia-kin-i-teatrow-7883589.html>

Wróblewska A. (2020) „Czas trudnych decyzji” pobrano 13.07.2021 z: <https://www.sfp.org.pl/wydarzenia,5,29927,1,1,-.html>

Wróblewska A. (2021) „Przed otwarciem kin: jak wyglądał box office w 2020?” pobrano 21.07.2021 z <https://www.sfp.org.pl/2016/wydarzenia,5,31287,1111,1,Przed-otwarciem-kin-jak-wygladal-box-office-w-2020.html>

Tabaka M. (2020) „Od jutra chodzimy do kina w maseczce. Cinema City zaprasza widzów” pobrano 13.07.2021 z: <https://spidersweb.pl/bizblog/cinema-city-otwiera-kina/>

Zielińska U. (2020) „Trudne odmrażanie kin, Rzeczpospolita” pobrano 16.07.2021 z: <https://archiwum.rp.pl/artukul/1429185-Trudne-odmrazanie-kin.html>

Zielińska U. (2020) „Rusza wyścig kin o wyposzczonego widza. Jakie filmy zobaczymy, data publikacji” pobrano 13.07.2021 z: <https://cyfrowa.rp.pl/biznes/49257-rusza-wyscig-kin-o-wyposzczonego-widza-jakie-filmy-zobaczmy>

Zielińska U. (2020) „Rząd zamyka kina i teatry przez koronawirusa. Właściciele liczą straty, pobrano 09.07.2021 z <https://cyfrowa.rp.pl/biznes/45155-polski-rzad-zamyka-kina-i-teatry-przez-koronawirusa-wlasciciele-licza-straty>

Gov.pl (2020) Epidemia koronawirusa – lepsza koordynacja działań i nowe zasady bezpieczeństwa rozszerzone na cały kraj, pobrano 19.07.2021

<https://www.gov.pl/web/koronawirus/rozszerzamy-zasady-bezpieczenstwa>

Gov.pl (2021) „Etap odpowiedzialności przedłużony do 31 stycznia” pobrano 19.07.2021 z:

<https://www.gov.pl/web/premier/etap-odpowiedzialnosci-przedluzony-do-31-stycznia>

PISF (2020) Kampania społeczna #ChodźDoKina!, pobrano 21.07.2021 z:

<https://pisf.pl/aktualnosci/chodzdoKinastartuje-kampania-spoleczna/>

Gov.pl (2020) „Kogo dotyczy wstrzymanie z odprowadzania tantiem organizjom zbiorowego zarządzania” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/kulturaishport/kogo-dotyczy-zwolnienie-z-odprowadzania-tantiem-organizjom-zbiorowego-zarzadzania>

Gov.pl (2020) „Nowe kroki w walce z koronawirusem – ostatni etap przed narodową kwarantanną”, pobrano 19.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/koronawirus/nowe-kroki-w-walce-z-koronawirusem--ostatni-etap-przed-narodowa-kwarantanna>

Gov.pl (2021) „Nowe zasady, ale nadal w reżimie sanitarnym. Zmiany od 12 lutego, data publikacji” pobrano 19.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/koronawirus/nowe-zasady-od-12-lutego>

Gov.pl (2020) „Od 6 czerwca możliwość odmrożenia m.in. kin, teatrów i filharmonii” pobrano 12.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/kulturaishport/od-6-czerwca-mozliwosc-odmrozenia-min-kin-teatrow-i-filharmonii>

Gov.pl (2020) „Od 28 listopada wchodzimy w Etap odpowiedzialności” pobrano 19.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/koronawirus/od-28-listopada-wchodzimy-w-etap-odpowiedzialnosci>

Gov.pl (2021) „Od 20 marca w całej Polsce obowiązują rozszerzone zasady bezpieczeństwa” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/koronawirus/od-20-marca-w-calej-polsce-obowiazuja-rozszerzone-zasady-bezpieczenstwa>

Gov.pl (2021) „Przedłużamy etap odpowiedzialności i wprowadzamy dodatkowe ograniczenia – zamknięte stoki i nowe zasady bezpieczeństwa w Sylwestra” pobrano

19.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/koronawirus/przedluzamy-etap-odpowiedzialnosci-i-wprowadzamy-dodatkowe-ograniczenia>

Gov.pl (2021) „Od 15 marca Mazowsze i Lubuskie dołączą do regionów z zaostrzonymi zasadami bezpieczeństwa,” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/koronawirus/od-15-marca-mazowsze-i-lubuskie-dolaczy-do-regionow-z-zaostrzonymi-zasadami-bezpieczenstwa>

Gov.pl (2021) „Przypominamy majowy harmonogram łagodzenia obostrzeń” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/koronawirus/przypominamy-majowy-harmonogram-lagodzenia-obostrzen>

Gov.pl (2020) „Tarcza Finansowa 2.0 także dla kultury” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/kulturaisport/tarcza-finansowa-20-takze-dla-kultury>

Gov.pl (2020) „Tarcza antykryzysowa 6.0” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.biznes.gov.pl/pl/firma/sprawy-urzedowe/chce-przestrzegac-przepisow-szczegolnych/tarcza-6-0-nowe-wsparcie-dla-wybranych-branz>

Gov.pl (2020) „Wsparcie dla kin studyjnych, producentów i dystrybutorów” pobrano 21.07.2021 z: <https://www.gov.pl/web/kulturaisport/wsparcie-dla-kin-studyjnych-producentow-i-dystrybutorow>